LJUBLJANSKI
DNEVNIK
Cena: 5 din
Ljubljana, torek 28. avgusta 1951
Štev. 50 — Leto I.

Kitajci zavlačujejo nadaljevanje pogajanj

Severnokorejsko — kitajski odgovor na Ridgwayevo poslanico — General Nuckols pravi, da bodo Severnokorejci morda sprejeli sedanjo bojno črto za prenehanje sovražnosti — Ridgway obiskal korejsko bojišče — »Observer« o vojaškem položaju na Koreji

Tokio, 28. avg. (UP). General Frank Allen, načelnik oddelka za informacije Združenega poveljstva je objavil odgovor generala Ridgwaya na protest severnokorejskega in kitajskega poveljstva, češ da so sil Združenih narodov kršile nevtralnost cone okrog Kesonga. V odgovoru se odločno zavračajo kitajske in severnokorejske obtožbe ko »popolnoma neresnične in skovane«. Kar zadeva prejšnje incidente, ki so se dejansko pripetili, so jih povzročile posamezne neregularne skupine, ki nimaj nobene zveze s silami Združeneg poveljstva.

Kadar boste pripravljeni spremeniti sklep o prenehanju pogajanj o premirju, ki ste ga objavili 23. avgusta, pravi na koncu general Ridgway, **bom izdal navodila svojim predstavnikom, da se sestanejo z vašimi, da bi našli pameten sporazum za premirje.**

Kakor poroča pekinški radio, sta poveljnik severnokorejskih sil Kim Ir Sen in poveljnik tako imenovanih kitajskih »prostovoljcev« general Peng The Huai odgovorila na poslanico generala Ridgwaya poveljnika sil Združenih narodov v Koreji. Ridgwayevo poslanico, ki zavrača trditev Severnokorejcev in Kitajcev, da bi letalo Združenega poveljstva bombardiralo nevtralno področje Kesonga, označujeta v odgovoru kot »popolnoma nezadovoljivo«, pri čemer trdita, da je Združeno poveljstvo odgovorno za prekinitev razgovorov v Kesongu. Kim Ir Sen in Peng Te Huai znova pozivata generala Ridgwaya, naj pošlje v Kesong zvezne oficirje zaradi ponovne preiskave o dozdevnem incidentu. Severnokorejski odgovor pravi na koncu, da je odhod zveznih oficirjev v Kesong pogoj za ponovni začetek razgovorov o premirju.

General Nuckols, uradni predstavnik delegacije Združenih narodov, je izjavil včeraj med razgovorom z vojaškimi dopisniki, da je dal na seji komisije za premirje v Kesongu, na kateri je bila ustanovljena podkomisija, vodja komunistične delegacije general Nam Il slutiti, da bi bila njegova delegacija pripravljena sprejeti sedanjo bojno črto kot črto, na kateri naj bi prenehale sovražnosti. General Nuckols je izjavil, da po njegovem konferenca ni dokončno prekinjena, temveč da je mogoče upati, da se bodo razgovori znova začeli. V taborišču pri Kesongu je molk prekinjen vsake pol ure ker poskušajo vzpostaviti telefonsko zvezo na liniji, ki veže komunistično delegacijo v Kesongu s telefonisti Združenih narodov. Odkar so bila pogajanja prekinjena, so ti poskusi edini stik med obema delegacijama.

United Press poroča, da je vrhovni poveljnik sil Združenih narodov na Koreji general Mathew Ridgway obiskal včeraj korejsko bojišče. Čeprav ni bilo izdano uradno poročilo o njegovih razgovorih, mislijo, da se je sešel z delegacijo, ki se razgovarja v Kesongu.

Kitajsko-severnokorejska delegacija še vedno ni odgovorila na zadnjo poslanico generala Ridgwaya, vendar se je pekinški radio znova dotaknil ustavitve razgovorov v Kesongu, pri čemer je poročal, da severnokorejski in kitajski poveljniki pričakujejo, da bodo zvezni oficirji Združenega poveljstva znova raziskali okolnosti, v katerih je bil baje izveden napad na Kesong.

Ko piše o vojaškem položaju na Koreji, trdi »Observer«, da so ZDA naznanile Kitajski, da bo naletela na ogorčen odpor čet Združenih narodov, ako bo obnovila sovražnosti. »Observer« pripominja, da je sedaj zgrajena okrog 38. vzporednika zelo močna obrambna črta. Sile Združenih narodov niso dobile okrepitev v moštvu od dneva, ko so se začela pogajanja o premirju, toda zato je bilo okrepljeno njihovo topništvo. Južnokorejske divizije pa so se povečale in so opremljene bolje, kakor so bile doslej. Časopis trdi, da so sile Združenih narodov v prvih črtah bojišča sedaj mnogo močnejše od sovražnikovih, mnogo imajo Kitajci še naprej premoč v rezervah moštva.

Gibanja preskrbovalnih vozil so se v kitajskem zaledju povečala pretekli teden trikratno v primerjavi z dnevnimi potrebami za vzdrževanje čet. Opazili so, da so Kitajci predvsem okrepili topniško delovanje.

Radio Pjongjang je poročal, da je umrl Ho Hon, predsednik ljudske skupščine Severne Koreje.

Nehrujeva izjava glede mirovne pogodbe z Japonsko

New Delhi, 28. avgusta (AFP): Predsednik indijske vlade Nehru je včeraj prebral v skupščini besedilo indijskega odgovora ameriški vladi v zvezi s konferenco v San Franciscu, na kateri naj bi bila podpisana mirovna pogodba z Japonsko. V odgovoru poudarja, da osnutek pogodbe ne omogoča vsem narodom, ki so prizadeti na tem, da se obdrži mir na Daljnem vzhodu, da bi prej ali slej sklenili mirovno pogodbo z Japonsko. Vrh tega naglašajo, da vsebuje vprašanje otokov Riu-Kiu in Bonins takšno, kakršno je formiralo v osnutku pogodbe, klice bodočih sporov in spopadov na Daljnem vzhodu. Sicer pa pripisuje Indija velik pomen vrnitvi Formoze LR Kitajski. V odgovoru je na koncu rečeno, da namerava Indija, zato da bi čimprej končala vojno stanje z Japonsko, skleniti separatno mirovno pogodbo, ki bo omogočila vzpostavitev diplomatskih odnosov med obema državama.

Ameriški novinar o napredku Jugoslavije

»Gospodarski položaj vaše države se je od lani znatno zboljšal«

Iz Zagreba je odpotoval v nedeljo na Bled na kratek odmor ameriški novinar in urednik ugledne newyorške revije »Harpers Magazine« Henry C. Wolf. Pred odhodom iz Zagreba je izjavil, da se zelo zanima za gospodarski, politični in kulturni razvoj naše države, ki jo je obiskal že sedemkrat. Po vojni se je mudil v Jugoslaviji dvakrat.

»V nasprotju z lanskim letom,« je rekel Wolf, »sem dobil letos vtis, da se je gospodarski položaj v vaši državi znatno zboljšal. Zdi se, da je v trgovinah več blaga, ljudje pa so oblečeni mnogo bolje. Hrane je več kakor sem videl lani, ko je prizadela Jugoslavijo huda suša. Prepričan sem, da gre pri vas na bolje.«

Ko je govoril o simpatijah ameriškega naroda do jugoslovanskih narodov, je Wolf rekel, da v Ameriki z velikim zanimanjem prebirajo govore maršala Tita in drugih državnih voditeljev in da jih živahno tolmačijo tudi v množicah. »Zlasti veliko zanimanje je vzbudil nedavni govor maršala Tita,« je nadaljeval Wolf, »ki je v njem odgovoril na klevetniške izpade Molotova v Varšavi. Uvodniki vseh velikih ameriških listov so bili posvečeni temu dogodku. Vsi so ugodno pisali o govoru maršala Tita in proti vojnohujskaškemu govoru Molotova. Američani občudujejo hrabrost in neomajno stališče vašega Maršala.« je rekel Wolf na koncu.

Po vrnitvi v Ameriko bo priredil Wolf v ameriških zveznih državah več predavanj o svojih vtisih s potovanja po Jugoslaviji.

Hiša na Rašici, kjer se je rodil Primož Trubar. To sicer ni njegova prava rojstna hiša, pač pa stoji na njenem mestu

Svetovni mir bo lahko rešen

če bo imel svobodni svet dovolj moči odvrniti ZSSR od napadalnosti

pravi proglas Izvršilnega odbora laburistične stranke

London, 28. avg. (Tanjug): Izvršilni odbor laburistične stranke je izdal politični proglas, ki bo predložen v potrditev konferenci te stranke, ki bo oktobra v Scarborouohu. V proglasu so v splošnih črtah orisani cilji, za katere se bo stranka borila v prihodnjih letih, da bi bil izveden oboroževalni program in da bi ostala življenjska raven prebivalstva na »znosni višini«. Proglas poudarja predvsem, da je prva in najpomembnejša naloga članov stranke, da pomagajo pri delu za ohranitev svetovnega miru in da si mora za to prizadevati tudi vsa stranka s svojo politiko. Svetovni mir bo lahko rešen, če bo imel svobodni svet dovolj moči, da odvrne ZSSR od agresije. Edini namen britanskega oboroževalnega programa, ki bo po mnenju laburistične stranke terjal velike žrtve od vseh državljanov, je preprečenje vojne.

Izvršilni odbor opozarja nato, da bo laburistična vlada s kontrolo cen, zvišanjem davkov od dobičkov in z omejitvijo dividend storila vse potrebno, da se zmanjša inflacija.

Na koncu proglasa je rečeno, da so tiste panoge britanske industrije, ki so bile nacionalizirane, pokazale večje uspehe kot pred nacionalizacijo.

Generalni sekretar laburistične stranke Morgan Philips je rekel na tiskovni konferenci, da ni ta proglas nikakršen volilni manifest in tudi ne odgovor na politična mnenja, ki so jih izrazili posamezni laburisti. Ko je odgovoril na vprašanje, ali se lahko pričakuje nacionalizacija novih industrijskih panog, je Morgan Philips dejal, da je treba odložitev izvajanja zakona o nacionalizaciji pripisati sedanjemu stanju v parlamentu, v katerem ima laburistična stranka prav majhno večino. Kljub temu pa ne pomeni to nobene spremembe v strankini politiki glede tega vprašanja.

Velika Britanija ne bo poslala Perziji

novih predlogov glede petrolejskega spora

London, 28. avgusta (Tanjug): Po sestanku predsednika britanske vlade Attleeja s posebnim Trumanovim odposlancem Harrimanom, člani ožjega kabineta in voditeljem britanske delegacije pri pogajanjih v Teheranu Stokesom je britansko ministrstvo za zunanje zadeve sinoči sporočilo, da britanska vlada tako dolgo ne bo ničesar storila, da bi se pogajanja o angleško - perzijskem petrolejskem sporu pomaknila z mrtve točke, dokler ne bo perzijska vlada prva dala pobudo. Zatrjujejo, da je Harriman na tem sestanku sprejel to politiko kot najboljšo rešitev v sedanjem trenutku. Britanski minister Stokes je rekel, da Velika Britanija ne bo poslala nobenih novih predlogov Perziji, ker je mnenja, da je zdaj perzijska vlada na vrsti, da pove, kako naj bi prišli iz slepe ulice, v katero so zašla pogajanja zato, ker perzijska vlada ni hotela privoliti v britanske pogoje. S tem v zvezi prinaša Reuter mnenje londonskih diplomatskih krogov, po katerem bi v poročilu o nesoglasjih v perzijskem parlamentu glede pravilnosti Mosadikove politike lahko videli znamenje, da bo perzijska vlada morda v kratkem spremenila svoje stališče.

Resen položaj v britanski premogovni industriji

London, 28. avgusta (Tanjug): Predsednik britanskega državnega urada za premog Herbert Houldworth je pozval rudarske delavce, naj povečajo proizvodnjo premoga, in izjavil, da povzroča sedanje stanje v preskrbi Velike Britanije z gorivom veliko zaskrbljenost. Kakor poroča agencija France Presse, je Houldworth dodal, da v premogovni industriji dela čas proti Veliki Britaniji, zaradi česar je položaj resen. Nato je navedel podatke o zalogah premoga v posameznih industrijskih panogah. Po njegovih besedah razpolagajo britanske železnice, plinarne in druga industrijska podjetja zdaj z zalogami premoga, ki so manjše od določenega minimuma. Houldworth je na koncu pozval delavce, naj povečajo proizvodnjo in zmanjšajo število zamud od dela, pri čemer je dodal, da bodo zaradi povečanja proizvodnje in zalog premoga zaposlili v rudnikih nove delavce in še bolj varčevali z gorivom.

Gromiko v New Yorku

New York, 28. avgusta (Tanjug): Namestnik sovjetskega ministra za zunanje zadeve Andrej Gromiko je včeraj povedal, da bo delegacija ZSSR na konferenci v San Franciscu nastopila s svojimi lastnimi predlogi za mirovno pogodbo z Japonsko. Po poročilu UP je Gromiko prispel na čelu 31-članske delegacije v newyorško pristanišče na poti v San Francisco. Rekel je, da upa, da bodo dobili njegovi predlogi podporo, vendar pa ni hotel o tem ničesar natančnejšega povedati.

Stavka delavcev industrije bakra

Washington, 28. avg. (AFP): Stavka delavcev industrije bakra, ki se je začela včeraj, je v središču pozornosti gospodarskih krogov, pa tudi obrambnega ministrstva, kjer naglašajo važnost kovin pri izvajanju ameriškega oborožitvenega programa. Na vprašanje novinarjev je tiskovni tajnik Bele hiše odklonil slehern komentar ter je samo izjavil, da je treba še čakati na novice o razvoju tega spora. Splošno menijo, da je Truman sklenil rikvirirati rudnike in tovarne. Ta ukrep, kakor menijo uradni krogi, pa bo izdan samo v primeru, da bi prenehanje dela ogrozilo oborožitveni program.

Ker je direkcija rudnikov zavrnila prvo ponudbo, je direktor posredovalne službe Cyrus Ching izjavil, da proučuje nove predloge, ki bodo, kakor upa, sprejeti v prihodnjih dneh. Sindikati delavcev zahtevajo povišanje mezd za 17 in pol centov. Predlogi, ki jih je stavila posredovalna služba in jih je direkcija zavrnila, so: povišanje 16 centov na uro in plačilo 4 centov v fond.

Odgovor Nahas paše Morrisonu

Kairo, 28. avgusta (AFP): Britanski veleposlanik v Kairu Stevenson je prejel odgovor predsednika egiptovske vlade Nahas paše na poslanico britanskega zunanjega ministra Morrisona. Vsebina odgovora še ni znana.

Značilno je, da je bil odgovor Nahas paše izročen na dan 15. obletnice podpisa anglo - egiptovske pogodbe iz leta 1936, ki je bila v Egiptu sprejeta z velikimi protibritanskimi demonstracijami, pri katerih so zahtevali razveljavitev pogodbe.

Uspeh naših filmov na festivalu v Benetkah

V Benetkah se je začel 8. avgusta filmski festival, ki bo trajal do 15. septembra. Gre pravzaprav za mednarodno trgovsko razstavo filmov, za nekakšen filmski sejem, ki na njem proizvajalci prikazujejo še ne prodane filme. Vsak film teče dvakrat, najprej pred občinstvom, potem pa za proizvajalce in kupce filmov. Naša država je poslala na ta filmski sejem filma »Plavi 9« in »Rdeča roža«. Občinstvu so pokazali samo film »Plavi 9«, ki mu je zelo ugajal in bo najbrž odkupljen ali predlagan za izmenjavo za kak tuj film.

Razen filmskega sejma so odprli v Benetkah mednarodni festival filmske umetnosti. Dvanajst dni prej je bila mednarodna razstava znanstvenih ter dokumentarnih filmov ter festival filmov za otroke. Prvo nagrado za otroški film je dobila Anglija. Tudi Jugoslavija se je udeležila festivala in dobila je nagrado za film »Pionir in dvojka« (scenarij in režija Ljubiše in Vere Jočić), ki je bil ocenjen kot zelo dober vzgojni film za otroke do enajstega leta.

Varnostni svet bo zahteval

prekinitev blokade Sueškega prekopa

Flushing Meadow, 28. avgusta (Tanjug). Reuter poroča, da bo Varnostni svet verjetno pozval Egipt, naj prekine dveletno blokado Sueškega prekopa za ladje, ki plovejo po Sueškem prekopu proti Izraelu. Po izjavi ameriških predstavnikov bo Varnostni svet v primeru, če Egipt ne bo pristal na rešitev, ki bi bila zadovoljiva tudi za druge prizadete stranke, sprejel resolucijo, ki bo obsojala zaporo kot neupravičeno ravnanje in zahtevala takojšnjo ustavitev blokade. Vendar pa uradni krogi v Kairu izjavljajo, da Egipt ne bo sprejel nobene resolucije Varnostnega sveta, ki bi zanikavala egiptovsko suverenost nad Sueškim prekopom. Zvedelo se je, da bo Egipt zahteval od drugih držav arabske lige, naj se pridružijo protestu, naslovljenem na mednarodno razsodišče v Haagu, da člani Varnostnega sveta Velika Britanija, ZDA, Francija in Holandija nimajo pravice glasovati o plovbi ladij skozi Sueški prekop, ker so te države v sporu prizadete stranke.

Tiskarna »Ljudske pravice« je že tretjič dobila prehodno zastavo zvezne vlade

Ljubljana, 28. avgusta

Tiskarna »Ljudske pravice« si je že tretjič pridobila prehodno zastavo zvezne vlade kot najboljše grafično podjetje v Jugoslaviji. Delavci in uslužbenci tega podjetja so v prvem polletju ne le 14 dni pred določenim rokom izpolnili za 23% večji plan kakor so ga imeli v istem času lanskega leta, marveč so se tudi tokrat odlikovali po kakovosti izdelkov. V prvih šestih mesecih je šlo iz tiskarne »Ljudske pravice« blizu 325 ton tiskovin, med njimi se odlikujeta po izdelavi zlasti naša reprezentativna revija »Jugoslavija« in »Almanah likovne umetnosti« z večbarvnimi slikami.

Dva pomembna kulturna spomenika zaščitena

Ljubljana, 28. avgusta

Predsednik sveta za znanost in kulturo vlade LR Slovenije je izdal odlok, s katerim se razglašata »Seškov dom« v Kočevju in »Fizkulturni dom« v Črnomlju za kulturna spomenika iz narodnoosvobodilne borbe. V poslopju »Seškovega doma« v osvobojenem Kočevju so se oktobra 1943 prvikrat v zgodovini slovenskega naroda zbrali njegovi svobodno izvoljeni zastopniki iz vseh krajev Slovenije, tudi iz Slovenskega Primorja in Koroške. V »Fizkulturnem domu« v Črnomlju pa je februarja 1944 prvikrat zasedal SNOS — Slovenski narodnoosvobodilni svet.

Poslopje glasbene šole rešeno

Ljubljana, 28. avg. Poslopje Glasbene šole v Ljubljani je rešeno pred uničenjem. Z obsirnimi gradbenimi deli so delavci utrdili njegove temelje, ker je bila nevarnost, da bi se še bolj pogreznilo. Zunanja gradbena dela so končana, potrebna pa bodo še notranja. V Vegovi ulici za vrsto doprsnih kipov slovenskih glasbenikov grade zdaj lepo fasado popravljenega poslopja. Na njej so spretno porazdeljeni liki nekaterih slovenskih skladateljev v harmoniji z raznimi okraski.

Glasbena šola ali Glasbena matica kakor se je imenovala prej, je iz leta 1872. Obiskovali so jo mnogi slovenski glasbeniki, med njimi znani skladatelj Lucijan Marija Škerjanc, ravnatelj Opere Samo Hubad in drugi.

Francija brez ameriške pomoči ne bo mogla

uspešno nadaljevati vojne v Indokini

Pariz, 27. avgusta (Tanjug). V današnji pariški izdaji »New York Herald Tribune« je rečeno, da je Plevenova vlada sklenila predlagati vladi ZDA, da bi znova skupaj pretehtali vsa vprašanja, ki se tičejo vojaške in gospodarske pomoči Franciji. Časopis piše, da francoska vlada vztrajno zatrjuje, da Francija brez ameriške pomoči ne bo mogla uspešno nadaljevati vojne v Indokini in da tudi ne bo mogla oborožiti novih francoskih divizij za obrambo Zahodne Evrope. Po pisanju časopisa bodo o tem vprašanju govorili v ZDA v začetku septembra. Francoski delegati bodo zahtevali, naj se Franciji dodeli večji del kreditov, ki naj bi jih izglasoval ameriški kongres za pomoč tujim državam.

47 držav ni več v vojnem stanju z Nemčijo

Bonn, 28. avgusta (AFP). Sedeminštirideset držav od sedeminšestdesetih, ki so bile v vojni z Nemčijo v zadnjem svetovnem konfliktu, je uradno izjavilo, da niso več v vojnem stanju s federalno republiko, ali so sporočile svojo pripravljenost, da bodo izdale odločbo, je poročal včeraj komunike federalne pisarne. V prvi kategoriji je 17 držav: Avstralija, Belgija, Brazilija, Kanada, Ceylon, Danska, Egipt, Vel. Britanija, Indija, Etiopija, Luksemburška, Mehika, Norveška, Nizozemska, Turčija, Južnoafriška unija in Jugoslavija. Trideset držav je izjavilo, da so pripravljene objaviti konec vojnega stanja z Nemčijo: Saudska Arabija, Argentina, Birma, Bolivija, Cile, Kuba, Ekvador, ZDA, Etiopija, Francija, Grčija, Guatemala, Haiti, Indonezija, Irak, Iran, Libanon, Liberija, Nicaragua, Nova Zelandija, Pakistan, Panama, Paragvaj, Peru, Filipini, Dominikanska republika, San Salvador, Sirija, Urugvaj in Venezuela. Med 20 drugimi bojujočimi se narodi so zlasti: Sovjetska zveza, Kitajska ter ljudske republike Srednje in Vzhodne Evrope.

Gostovanje gledališke skupine iz Londona v Ljubljani

V soboto 1. septembra ob 20. uri bo v ljubljanski Operi gostovala igralska gledališka skupina iz Londona. Uprizorili bodo »Londonske igralce«. Predprodaja vstopnic bo v petek 31. avg. od 10 do 12 in od 14 do 16 v operni blagajni. Cene navadne operne.

SPORTNE VESTI

Določena je švedska reprezentanca

V nedeljo bo v Beogradu mednarodna nogometna tekma Švedska : Jugoslavija. To bo že druga tekma z olimpijskim zmagovalcem.

Švedska reprezentanca bo nastopila v naslednji postavi:

Bergstrem, Malmstrem, Nilson, Alund, Hjertson, S. Anderson, Jenson, Ek, Ridel, H. Anderson, Sondberg. Rezerve: Svenson, Leander, Hanson, Jakobson.

O osnutkih novih gospodarskih zakonov

V nadaljevanju svoje razprave o osnutkih novih gospodarskih zakonov govori predsednik Gospodarskega sveta tov. Boris Kidrič o temeljnih proporcih. Najvažnejši, tako rekoč izhodni so trije proporci, namreč obvezni minimum izkoriščanja proizvodne zmogljivosti, temeljna investicijska graditev in povprečna stopnja akumulacije ter družbenih fondov na potrošni fond delovnih ljudi v proizvodnji, prometu in trgovini. Obvezni minimum izkoriščanja zmogljivosti bo praviloma različen. Planiranje s takšnimi osnovnimi proporci načelno izključuje disproporcionalnost oziroma zagtavlja temeljno družbeno organizacijo proizvodnje in razdeljevanja.

Novi način planiranja zamišlja dve vrsti krogov, namreč notranji, to se pravi minimalni krog, ki razen v primeru elementarnih nezgod zagotavlja stvarno materialno bilanco in s tem normalni, proporcionalni potek gospodarskega dogajanja, in zunanje, neobvezne kroge, ki jih dosegajo gospodarske organizacije in gospodarska združenja s svojim prizadevanjem, da kar najbolj izkoristijo proizvodne in komercialne možnosti in ki so vsaj načelno izven nevarnosti, da bi privedli do gospodarske disproporcionalnosti. Ker so minimumi raznih proizvodnih panog glede medsebojnega delovanja produkcije in reprodukcije vskladeni, delovanje zakona o ponudbi in povpraševanju ne more privesti do družbene anarhije proizvodnje. S tem je prosto delovanje zakona o ponudbi in povpraševanju vokvirjeno s splošno materialno bilanco proizvodnje, reprodukcije in razdeljevanja, torej v načelnem smislu besede družbeno obvladano.

Drugi osnovni proporc družbenih planov je temeljna investicijska graditev v vrednosti ob izkazovanju zmogljivosti, ki jih je treba zgraditi po gospodarskih panogah in ljudskih republikah. Proporc osnovne investicijske graditve naj določa smer nadaljnjega razvoja materialnih proizvajalnih sil države. Izkušnje kažejo, da se lahko ta smer dovolj določi s planiranjem ključnih objektov in zato so predvideni v osnovni investiciji graditvi samo ključni objekti, medtem ko je ostala investicijska graditev — v objektivnem smislu seveda odvisna od ključnih objektov — prepuščena subjektivni, prosti v smislu pravnih obveznosti od družbenih planov neodvisni konkretizaciji po gospodarskih organizacijah in združenjih.

Tretji temeljni proporc, povprečna stopnja akumulacije in družbenih fondov na potrošni fond delovnih ljudi v proizvodnji, prometu in trgovini sicer ni neposredna obveznost za gospodarske organizacije in združenja, pač pa je večja obveznost, obveznost celotne gospodarske politike države na čelu z državo kot takšno do socialistične skupnosti. Ta proporc ne pomeni nič drugega kakor temeljno porazdelitev nacionalnega dohodka na široko potrošnjo, torej reprodukcijo človeške delovne sile in normalno vzdrževanje človeškega življenja, drugače povedano, temeljni življenjski standard, na drugi strani pa na razširjeno reprodukcijo in razne družbene fonde. Že na prvi pogled je očitno, da gre tu za proporc, ki je analogen v marksistični politični ekonomiji znani stopnji presežka dela in presežka proizvodov. Poudarjamo analognost in ne govorimo o istovetnosti, ker tu ne gre za popolno istovetnost, marveč za povprečno stopnjo akumulacije in družbenih fondov na potrošnji fond vseh delovnih ljudi v proizvodnji, prometu in trgovini ne glede na to, ali moramo že na sedanji stopnji socialistične graditve v naši državi delo vseh delovnih ljudi kvalificirati kot produktivno ali ne. Razumljivo je, da bo stvarna stopnja presežka dela večja kakor v osnutkih novih zakonov predvidena stopnja akumulacije in družbenih fondov, ker imamo še vedno protislovja med manuelnim in intelektualnim delom. To omenjamo zato, da bi poudarili razliko med našim odkritosrčnim in odkritim socialističnim gledanjem na realno faktično stanje in sovjetskimi teoretičnimi lažmi, ki so med drgim razglasile za produktivno delo tudi vsakega birokratskega parazita.

Poudarili smo, da določa proporc povprečna stopnja akumulacije in družbenih fondov na potrošnji fond delovnih ljudi v proizvodnji, prometu in trgovini konec koncev osnovno porazdelitev nacionalnega dohodka. Ta proporc je torej tako rekoč ekonomsko politično jedro družbenih planov. Če je njegovo uresničenje zagotovljeno bodisi s strukturo dane ekonomike, bodisi z drugimi proporci družbenih planov oziroma z upravnimi ukrepi pristojnih državnih organov, tedaj je zagotovljen tudi ves družbeni plan, seveda s pogojem, da je proporc povprečne stopnje akumulacije in družbenih fondov pravilno in realno izračunan in postavljen. Družbeno določanje povprečne stopnje akumulacije, drugače povedano, družbeno planirano razdeljevanje nacionalnega dohodka, zgovorno dokazuje, da so v socialistični graditvi naše države že dani pogoji za plansko obvladanje zakona vrednosti. Ostali proporci, predvideni v osnutku zakona o planskem upravljanju narodnega gospodarstva, so bolj ali manj funkcionalni derivati omenjenih treh proporcev.

OB NOVIH TURBINAH POD SAVSKO STRUGO

Velika hidrocentrala v Mostah zelo razvnema domišljijo zlasti tistih ljudi, ki jim je najmanj pri srcu, da bi elektrarna začela kmalu obratovati. Nekateri še zmeraj dvomijo, da bi naši ljudje mogli graditi tako velike hidrocentrale; že od vsega začetka so prerokovali, da v Mostah ne bomo nikdar zgradili pregrade in ne zaprli Savi poti, tako da bi nastalo jezero do Javornika. Ko je pregrada že stala in so jo strokovnjaki preskušali, kako se bo uprla milijonom kubičnih metrov vode, so se po Ljubljani raznesle govorice, da grozi savski dolini katastrofa: pregrada se nagiba in je samo vprašanje ur, kdaj se bo podrla. Te dni pa se je domišljija »prijateljev« nove elektrarne znova razbohotila: govorili so, da se je v Mostah pri preskusu razletela nova turbina, ki jo je izdelal Litostroj.

Ko sem to »novico« povedal strokovnjakom v Ljubljani, so se seveda zelo čudili. Povabili so me v Moste, da si ogledam montažna dela v strojnici nove elektrarne. V Mostah so me zelo prijazno sprejeli in radi odgovorili na vsa vprašanja. Videl sem prav vse, pač pa ne »na žalost« razletele turbine.

Na postaji so me opozorili na začasno železno dvigalo, ki se dviga nad slepim tirom kakor slavolok. Pod ta »slavolok« so prihajali posebni vagoni, ki so prenesli nenavadno obtežitev: naloženi so bili z elektrarniškimi napravami — jeklenimi cevmi za cevovod (okrog 200 ton so tehtale); z dvema generatorjema, seveda razstavljenima — samo rotor je tehtal 27 ton; pripeljali pa so tudi dve spiralni Francisovi turbini, ki so ju izdelali v Litostroju.

Strojnica nove elektrarne — ob stari žirovniški elektrarni v soteski — je razmeroma precej oddaljena od postaje za prevoz tako težkih naprav. Morali so imeti poseben tovorni avtomobil, ki je prenesel veliko težo. Za prevoz so morali zgraditi posebno cesto v sotesko, do prve terase nad Savo. Ni velikana, ki bi mogel z golimi rokami prenesti takšne mogočne stroje v globoko sotesko. Ko gledaš s prve terase v sotesko, se ti zdi, da si na strehi nebotičnika. Na desni se nudi prelep pogled na veličastno pregrado in umetni slap, ki že nekaj mesecev hrumi čez rob jezu in pada globoko v betonski umirjevalni tolmun. Od tu vidiš bel slap, kakor da čez pregrado kipi mleko. Voda zdaj ne more odtekati po odtočnem rovu, ker so v njem zidarji, ki ga oblagajo. Ob novi podzemeljski elektrarni je voda v strugi umazana. Razočaran si, ker pričakuješ, da je za pregrado jezero s planinsko čisto vodo. Toda nad jezerom je Javornik s svojo valjarno. Savo barvajo z odpadno vodo, s kislinami, katranom... Na Jesenicah so že nekoliko uredili čiščenje odplak. Tudi na Javorniku ne bodo več smeli dolgo odlašati. Kisline bi utegnile škodovati pregradi in drugim zgradbam ter napravam. Že sama umazana voda pa jemlje jezeru njegovo lepoto, ki je tudi dobrina; kovinar ima pravico, da se ob prostem času spočije ob lepem jezeru in da mu narava nadomesti, česar nima v vročih ter sajastih obratih. Voda je seveda dragocena dobrina za človeka in živali, zato ni mogoče dolgo dopuščati, da bi industrija kvarila Savo.

Druga terasa pod nami je streha podzemeljske elektrarne. Da so v elektrarno spravili težke naprave, so morali opraviti posebno nalogo: narediti je bilo treba veliko ročno prekladalno dvigalo, da so z njim dvigali z avtomobila kovinske dele in jih spuščali na poseben voz, ki jih je potem prevažal po strmi progi, podobni železniški vzpenjači, na drugo teraso. Ročno prekladalno dvigalo je kar mogočna jeklena naprava, ki ima štiri nosilne stebre; nekoliko je podobna velikemu baldahinu. Nikakor ni tako preprosto. Premika se po tiru, zato se stebri spodaj končujejo v posebna kolesa. Pri izdelavi dvigala ali žerjava so sodelovala naša najpomembnejša kovinska podjetja: ladjedelnice »Uljanik«, »Tretji maj« in »Vicko Krstulović«, mačke je izdelal Litostroj, razne druge izdelke pa so dale: guštanjska jeklarna, jeseniška železarna, Remont-Maribor, »Rade Končar«, Zagreb, itd. Za prevoz po strmi progi imajo posebno strojnico z električnim motorjem in vitlom. Na drugi terasi pa stoji še en žerjav — portalni ali kozičasti. Premakljiv je, tako da morejo z njim prenašati in spuščati težka bremena. Doslej so z njim že spustili v strojnico dva generatorja in dve turbini ter številne druge lažje naprave.

Na velika montažna dela so se začeli pripravljati že leta 1949. Sprva so pričakovali, da bodo prejeli iz Avstrije razen generatorjev tudi naročene turbine. Pozneje pa je moral Litostroj prevzeti veliko nalogo. Že lani smo videli razstavljeno veliko Francisovo spiralno turbino, ki so jo izdelali za Moste. Zdaj sta izdelani dve enaki. Tudi tretja bo imela enako zmogljivost (7500 KVA), četrta, ki bo uporabljala vodo Završnice, pa bo močnejša (11.000 KVA). Četrti agregat se bo precej razločeval od drugih treh, ker bo hkrati združen s črpalko za prečrpavanje vode v stari žirovniški bazen; v času, ko elektrarna ne bo dovolj obremenjena, bodo vodno energijo namesto za obratovanje generatorja porabili za prečrpavanje vode, kar pomeni toliko, kakor če bi električno energijo »konservirali« za pozneje.

Na drugi terasi vidimo že postavljeno začasno prostozračno razdelilno postajo. Od elektrarne do Javornika so tudi postavili daljnovodne jeklene stebre. Zdaj bodo začeli napeljevati aluminijaste vodnike, ki bodo začasno prenašali električno energijo 20.000 V napetosti. Po preureditvi transformatorske postaje v Radovljici bo znašala napetost 35.000 voltov.

Kakor pregrada preseneča kot mogočna zgradba že od daleč, pa je podzemeljska elektrarna tem bolj skrita in zato napravi močnejši vtis, ko prodreš v njo. Ko stopimo v prvo klet, smo v strojnici: v premi črti so razvrščeni veliki okrogli jaški, ki segajo skozi štiri kletna nadstropja. Iz dveh že »rastejo« nad spiralnima Francisovima turbinama s pokončno osjo generatorja; prvi generator s turbino je že popolnoma montiran, manjka samo regulator in končati je treba še montiranje naprav za hlajenje in mazanje ležajev. Tu je zdaj tista turbina, ki se je baje razletela... Strokovnjaki Švicarji, ki sodelujejo pri vinodolski hidrocentrali, so bili nedavno na obisku v Mostah in so se zelo laskavo izrazili o litostrojskih turbinah, češ da so zelo skrbno obdelane. Pri drugem agregatu je na splošno že montirana turbina; v montaži je še zgornji vodilni ležaj, kmalu pa bodo začeli montirati generator. Zato smemo pričakovati, da bo elektrarna začela poskusno obratovati konec leta. Po preskušnji prvih dveh agregatov se bodo ravnali nadaljnjih dveh. Strojnica bo prelepa dvorana — obložili jo bodo z marmornatimi ploščami.

Pot nas vodi v drugo klet; to je generatorski prostor — še vedno nismo pri turbinah. Tretja klet je tako imenovani regulatorski prostor pod generatorji. Stopnice nas vodijo še v četrto klet — turbinski prostor. Tu vidimo mogočne turbinske spirale. Pogledamo še v odcepe cevovoda. Jeklene cevi, ki bodo dovajale vodo turbinam, imajo profil z višino srednjevelikega človeka, ki je narejen iz 18 milimetrov debelih plošč, izdelka stare valjarne na Javorniku (posamezna plošča je bila po 12 m dolga), je že pravi tunel, s premerom okrog 2,8 m. Cevovod je dolg kakšnih 200 m.

Še zmeraj nismo prodrli do dna podzemeljske elektrarne: pod turbinami je še sifon s sesalno cevjo za odtok vode. Voda bo odtekala od turbin v velik odtočni betonski rov (podoben je pravi pdzemeljski reki), ki drži pod savsko strugo dva kilometra daleč proti Zasipu.

Šele ko si tako neposredno ogledaš veliko delo, globlje spoznaš, da je nova hidrocentrala mogočna ustvaritev naših delovnih ljudi. Zdaj je najmanj razloga, da bi dvomili v popoln uspeh dosedanjih delovnih naporov.

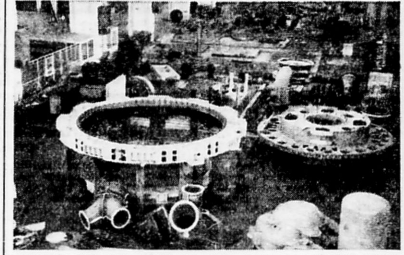

Iz Litostroja: ohišje velike Francaisove turbine, kakršno so v Litostroju izdelali tudi za hidrocentralo v Mostah

V Ljubljanskih pekarnah pečejo 40% belega in 60% enotnega kruha

V Ljubljani sedaj pečejo za prosto prodajo okrog 20.000 kg kruha. Ker je povpraševanje po belem kruhu znatno večje kot po enotnem in je na razpolago nekaj več 80% moke, pečejo sedaj 15% več belega kruha kot v začetku, to je 40% celotne količine kruha, dočim so ga poprej pekli le 25 odstotkov.

Beli kruh pečejo v hlebčkih po pol kilograma, to pa zato, ker izdelovanje hlebčkov zahteva eno tretjino manj časa kot izdelovanje štruc. To pa je pri sedanjem pomanjkanju potrebnega števila pekov precejšnjega pomena, ker omogoča peko večje količine kruha.

Povpraševanje po pekovskem kruhu zaradi nezadostnega števila pekov in premajhne zmogljivosti sedanjih pekarn ne bo mogoče kriti v celoti vse dotlej, dokler ne bo zgrajena v Ljubljani nova moderna električna pekarna, ki bo lahko spekla na dan do 30 tisoč kg kruha. Do tedaj bo najbrž treba pač potrpeti. Delnega izboljšanja sedanjega stanja se lahko nadejamo od oktobra dalje, ko bodo potrošniki bržčas prejeli 50% enotne moke, 50% pa bele moke, pšeničnega zdroba in 80% moke, iz kakršne sedaj v pekarnah pečeje beli kruh. Tedaj bodo namreč mnoge gospodinje lahko same pekle beli kruh in se bodo zato kolikor toliko skrčile sedanje vrste pred prodajalnami kruha.

Nova predelovalnica mesnih izdelkov

Dne 1. septembra bo v Ljubljani na Domobranski cesti št. 7, kjer je bil nekoč »Javornik«, začelo poslovati samostojno podjetje »Mesnina«, ki bo lahko izdelalo na dan do 1000 kg raznih mesnih izdelkov. Ker bo to podjetje povsem samostojno, bo tako dosežena na trgu večja pestrost tovrstnih izdelkov.

Za kredite za nabavo pohištva preveč, za nabavo premoga pa premalo zanimanja

V Sloveniji se delavci in nameščenci zelo zanimajo za kredite za nakup pohištva in stanovanjske opreme. V Ljubljani je povpraševanje za temi krediti celo tolikšno, da je dosedanji kredit že izčrpan in je nad 50 prošenj za skupno okrog 3,500.000 din ostalo nerešenih. Zato Komunalna banka nič več ne sprejema takih prošenj, že vložene pa bo upoštevala po vrstnem redu, kakor so bile vložene, če bo odobren nadaljnji kredit v ta namen. Tolikšno zanimanje za tovrstne kredite vlada med potrošniki verjetno zato, ker za nabavo pohištva s pomočjo tega posojila niso potrebni nobeni prihranki. Z odobrenim posojilom, ki je izdatno, saj se ga lahko najame do 80.000 din, je namreč možno poravnati celoten račun za pohištvo. Poprej so bili pogoji trši. Izposoditi si je bilo mogoče le do 15.000 din, ki pa jih ni bilo mogoče uporabiti za celotno poravnavo računa za pohištvo, ampak je moral potrošnik sam iz svojih prihrankov plačati najmanj eno četrtino zneska.

Medtem ko je torej za te kredite toliko zanimanja, pa za kredite za nabavo premoga v Ljubljani ni skoraj nobenega povpraševanja. Pač pa mnogi delavci in nameščenci sprašujejo, ali bi lahko ta kredit uporabili za nakup drv. Za tisto količino premoga, ki ga dobi družina za zimo, se kakor kaže, potrošnikom ne izplača najemati posojila. Najel bi ga le v primeru, če bi lahko z njim plačal vse kurivo ali pa vsaj drva, za katera so večji stroški. Zlasti velja to za tiste člane sindikata, ki sami sodelujejo pri sekanju in imajo zato pravico na nekaj več drv.

V kolikor je tudi po drugih mestih in republikah slično stanje, bi bilo vsekakor potrebno, da zvezna vlada izpopolni svojo odredbo, s katero želi pomagati delavcem in nameščencem pri nabavi premoga, v toliko, da bi veljala za nabavo kuriva in bi bilo potrošniku prepuščeno, kakšno vrsto kuriva si bo nabavil za odobreno posojilo.

ŽELEZNIČARJI
BODO TE DNI VOLILI DELAVSKE SVETE

V službenih edinicah na železnici doslej še niso bili izvoljeni delavski sveti, razen v kurilnicah in nekaterih delavnicah (v Sloveniji vsega skupaj 4). Pred kratkim pa je Centralna uprava sindikata jugoslovanskih železničarjev sporazumno z Glavno direkcijo jugoslovanskih železnic v Beogradu izdala navodilo o izvolitvi in delu delavskih svetov v vseh ostalih železniških službenih edinic. V vseh železniških vozliščih bodo razen tega volili še koordinacijske delavske svete. Volitve bodo trajale v Sloveniji v glavnem od 27. avgusta do 15. septembra.

Novoizvoljeni delavski sveti bodo za zdaj, dokler ne izidejo posebni predpisi o upravljanju v edinicah eksploatacije železnic, le posvetovalni organi. Kot navajajo navodila Teritorialnega odbora sindikata železničarjev v Ljubljani bodo delavski sveti sodelovali pri sestavljanju osnovnega plana izvršne edinice, mesečnega operativnega plana edinice in poslovnega reda v edinici, pri obravnavanju poročila šefa izvršne edinice, pri razdeljevanju tistega dela fonda vodstva, ki ga dobi na razpolago edinica, pri predlaganju notranje organizacije edinice in sistematizaciji delovnih mest, pri presojanju odločb na ugovore delavcev in uslužbencev v zvezi z odpovedmi in premestitvami, pri uvajanju ukrepov za povečanje storilnosti, zmanjšanje stroškov, izboljšanje kvalitete dela itd. Pač pa za zdaj še ne bodo imeli pravice soodločati pri vodenju finančnega poslovanja. To pa zaradi tega, ker se železnica kot naše največje, enotno državno podjetje razteza po vsem državnem ozemlju in za zdaj še ni povsem proučen način, kako bi dohodke delili na posamezne železniške edinice.

Navodila Teritorialnega odbora navajajo tudi, da železničarski delavski sveti za zdaj še ne bodo volili upravnih odborov, pač pa naj se na sejah del. svetov zadolži za opravljanje konkretnih nalog toliko njihovih članov, da bodo le-ti lahko uresničevali sklepe sveta in na naslednji seji o tem poročali. Po našem mnenju pa bo praksa to navodilo ovrgla.

Ob sedanjih volitvah delavskih svetov na železnici, ki bodo za zdaj le posvetovalni organi, se je začelo med železničarji izredno živahno razpravljanje o debirokratizaciji in decentralizaciji železniškega poslovanja sploh. To se je zlasti vidno pokazalo na sektorskih konferencah železničarskih sindikalnih organizacij. Tako sindikalni delavci kot tudi mnogi šefi edinic ne soglašajo povsem z mnenjem nekaterih ljudi na direkciji, češ da za zdaj še niso zrele prilike za decentralizacijo železniškega poslovanja. Pravijo, da je pri železnici preveč birokracije. Službene edinice morajo za najmanjše zadeve ki bi jih same zlahka in bolje uredile, čakati prekrižanih rok, kdaj bo prispelo dovoljenje oziroma navodilo iz direkcije (določanje službenih prejemkov posameznikov, nabavljanje nujno potrebnega orodja itd.). Prav zaradi tega je tudi pričakovati, da bodo volitve delavskih svetov zelo živahne. **ek.**

Poročajo nam

IZ LAŠKEGA

Pivovarna Laško je dne 25. avgusta 1951 do 9. ure izpolnila petletni proizvodni plan po količini, dočim je bil petletni plan po vrednosti že konec junija t. l. presežen.

V sorazmerju z zadnjim predvojnim letom in s prvim letom petletke je proizvodnja tega podjetja v zadnjem planskem letu dosegla 254%.

IZ SLOVENJ GRADCA

Kakor prejšnja leta bo v okviru koroškega festivala tudi letos gospodarska razstava. Obrtniki se že pridno pripravljajo nanjo. Sprva so malo okleval. Ker pa imajo že izkušnje iz prejšnjih let, so se odločili, da jo priredé tudi letos. Razlika je le ta, da so se letos organizacije razstave lotili obrtniki popolnoma sami, kar priča o njihovi smelosti in iznajdljivosti. Vse priprave vodi okrajna obrtna zbornica. Sodelovala pa bodo tudi državna in zadružna podjetja s svojimi proizvodi. Skratka, skušali bodo predočiti celotno gospodarsko dejavnost okraja Slovenj Gradec.

Razstava bo slavnostno odprta teden dni pred festivalom. Na dan otvoritve, v nedeljo 9. septembra pa bo I. kulturni dan obrtnih delavcev v Slovenj Gradcu. Zbrali se bodo obrtni delavci iz vsega okraja, povabili pa so tudi sindikat obrtnih delavcev okraja Maribor in Celje. Dopoldne bo šahovski dvoboj med ekipama sindikata obrtnih delavcev okraja Maribor in Slovenj Gradec. Igrali bodo šaljivo nogometno tekmo v svojih delovnih krojih. Popoldne pa bodo prisostvovali kulturno-prosvetni akademiji, ki jo prirejata mešani pevski zbor sindikata obrtnih delavcev okraja Maribor in tamburaški zbor sindikata obrtnih delavcev okraja Celje. J. G.

✦

V počastitev koroškega festivala, ki bo od 9. do 16. septembra v Slovenj Gradcu, bo hkrati odprta tudi razstava obrtnih izdelkov. Razstava, ki jo bo organizirala okrajna obrtna zbornica v sodelovanju s sindikatom obrtnih delavcev, bo prikazala uspehe, ki jih dosegajo državna, zadružna in privatna podjetja v Slovenj Gradcu. V teh dneh bodo gostovale v Slovenj Gradcu tudi številne obrtniške kulturne skupine iz Maribora ter tamburaški orkester iz Celja. M. D.

IZ ZAGORJA

Nedavno je posebna komisija, sestavljena iz organov krajevne oblasti, krajevne PLZ, Ljudske milice, zastopnikov gasilstva in podjetij pregledala vse lesene objekte v podjetjih, ki so v območju Zagorja in okolice. Pri tem je glede zaščite proti požaru ugotovila resne pomanjkljivosti. V valjčnem mlinu je električna napeljava v slabem stanju ter lahko povzroči požar. V mlinu imajo samo en pokvarjeni minimax aparat za gašenje požara. V skladišču okrajnega magazina (bivši Navod) imajo v mali kleti pod skladiščem bencin, na podstrešju pa veliko zalogo praznih zabojev, lesenih sodov in raznih drugih lahkovnetljivih snovi. Tudi pri drugih podjetjih je komisija našla podobne napake.

✦

Med nekaterimi privatnimi obrtniki v Zagorju opažamo nagnenje k zvišanju cen za usluge. Tako so n. pr. v nekaterih brivskih delavnicah z 22. avgustom samovoljno povišali cene za brivske usluge za 40%. Krajevna oblast je ta primer prijavila. I. H.

✦

Zadružna domova v Čemšeniku in Trojanah so začeli graditi pred tremi leti, toda že po prvem letu je delo zastalo in šele letos so se gradbeni odbori spomnili, da bo treba začeto delo tudi dovršiti. Lotili so se gradbenih del z vso vnemo in zatrjujejo, da bosta oba doma do zime že pod streho.

Posvetovanje predstavnikov geološko-vrtalnih podjetij končano

Ljubljana, 28. avg. Včeraj je bilo končano v Ljubljani dvodnevno posvetovanje geologov in predstavnikov vseh podjetij za globinska vrtanja FLRJ. Obravnavali so razna vprašanja geoloških vrtanj, katerih namen je odkriti nova rudna bogastva v naši zemlji. Udeleženci posvetovanja so se strinjali v tem, da je potrebna odločna modernizacija naših vrtalnih naprav in načina vrtanja. Razen uvoza iz zamejstva bomo začeli izdelovati več domačih vrtalnih garnitur v Zemunu. Da bi se sprostilo potrebno število novih kadrov, bo dobila Srednja tehnična šola v Ljubljani poseben oddelek za geološka vrtanja, učenci v gospodarstvu pa se bodo v posebnih oddelkih industrijske šole podjetja »Nafte« v Dolnji Lendavi učili vrtanja. Oddelek za geološko vrtanje ima že Srednja tehnična šola v Varaždinu.

Pocenitev masti in sladkorja

Cene živil na prostem trgu pri nas padajo, medtem ko v nekaterih drugih državah naraščajo. Skoraj iz vseh naših mest prihajajo poročila o pocenitvi nekaterih živil. Komaj nekaj dni je tega, ko so se pocenile žgane pijače, že sta se pocenila tudi svinjska mast in sladkor v prosti prodaji. Svinjska mast se je pocenila od 320 na 300, sladkor pa od 600 na 420 din. Obeta pa se še pocenitev drugih živil kot posledica letošnje dobre letine.

Po domovini

Vinodolska hidrocentrala bo začela letos obratovati. Prvi agregat vinodolske hidrocentrale bo začel obratovati letos na pogon z vodo iz umetnega jezera, kjer bo okrog 1,200.000 kubikov vode. To bo znatna pomoč elektroenergetskemu sistemu Hrvatske v zimskih mesecih. Naloga te hidrocentrale je namreč dopolniti proizvodnjo ostalih elektrarn na Hrvatskem. Gradbišče vinodolske hidrocentrale ima zdaj tudi delovne sile dovolj.

Nove pošiljke strojev za tekstilno industrijo. Podjetje »Transjug« v Splitu odpošilja iz splitskega pristanišča novo serijo strojev za naše predilnice, ki jih gradé v Prištini, Štipu in Sinju. To je že četrta pošiljka strojev za naše predilnice, ki smo jih dobili iz Anglije na račun investicijskega kredita. Del strojev za predilnico v Bijelem polju pri Mostaru so iztovorili z angleške ladje v Dubrovniku. V angleškem pristanišču Liverpoolu pa nakladajo na drugo ladjo novo pošiljko strojev za naše predilnice, ki bodo prispeli v Dubrovnik oziroma v Split v začetku septembra.

Prva tovarna mleka v prahu v naši državi. V začetku septembra bo začela obratovati v Osijeku tovarna mleka v prahu, prva te vrste v naši državi. Na dan bo predelala okrog 40.000 litrov mleka. Naprave zanjo smo dobili od Mednarodnega dečj. fonda (UNICEF), poskusni pogon pa bodo opravili te dni tuji strokovnjaki. V začetku bodo proizvajali v novi tovarni samo mleko v prahu in kondenzirano mleko, pozneje pa tudi sir in maslo. Z mlekom bo zalagalo tovarno državno kmetijsko posestvo Belje. Tovarne za mleko v prahu pa bodo zgradili tudi v Zagrebu, Županiji in Bjelovaru.

Pol leta gradive tretje mladinske proge. Prvega septembra bo minilo pol leta, odkar je začela naša mladina graditi progo Doboj-Banja Luka. Doslej je delalo na progi nad 51.000 mladincev in mladink. Mladi graditelji so navdušeno pozdravili geslo »Zgraditi progo do konca leta!«. Pričakujejo, da bo prišlo do začetka septembra na progo nad 16.000 mladincev in mladink, do konca septembra pa 22.000. To bo največje število graditeljev od začetka gradive. Vzlic občutnemu zaostajanju v delih prevladuje splošno prepričanje, da bo proga dograjena do konca leta.

Publikacije ob Njegoševem jubileju. Razen izdaje celotnih Njegoševih del bo izšlo za njegovo stoletnico smrti še več publikacij, vezanih na spomin velikega pesnika ali na njegovo dobo. Na Cetinju bo izšel še pred proslavo Njegošev »Gorski venec« v dramaturški obdelavi Raše Plaovića. Izšla bo tudi jubilejna številka revije črnogorskih književnikov »Stvaranje« z reprodukcijo vseh skic za Njegošev spomenik. Beograjska založba »Prosveta« bo izdala prve štiri zvezke celotnih Njegoševih del, peti zvezek z Njegoševimi pismi pa bo izšel do konca leta. Zgodovinski institut srbske Akademije znanosti bo izdal razpravo dr. Ljubomira Djurkovića-Jakšića »Srbijanski tisk o Njegošu in Črni gori (1833-1851)«. Izšla bo tudi razprava »Srbijansko-črnogorski odnosi v Njegoševih časih«. Do konca leta bo natiskan v Ljubljani luksuzni »Album o Njegošu« z barvnimi prilogami. Vse knjige, kar jih bo izšlo pred proslavo Njegoševega jubileja, bodo med proslavo razstavljene na Cetinju.

150 vagonov sladkorne pese bodo predelali vsak dan v sladkorni tovarni v Ćupriji. Sladkorna kampanja bo trajala 5 mesecev, dvakrat dlje kakor navadno. Kolektiv te tovarne je že prve dni presegal norme in predelal na dan po 150 vagonov sladkorne pese. Pridelek je letos tako bogat, da sproti ne bodo mogli predelati vse sladkorne pese. Iz tovarne sladkorja v Zrenjaninu pa so poslali te dni trgovinskemu omrežju prve tone letošnjega sladkorja.

LR Makedonija se bo udeležila mednarodnega velesejma v Solunu. Na mednarodnem velesejmu, ki bo v Solunu od 16. septembra do 3. oktobra, bo sodelovalo tudi nekaj podjetij iz LR Makedonije. Razen živil bodo podjetja razstavila tudi kremenčev pesek, ki se uporablja za izdelovanje porcelana. To surovino izvaža naša država v Avstrijo in Grčijo, zanimajo pa se zanjo tudi druge države. Razstavni magazin v Skopju je pripravil za solunski velesejem tudi izdelke domače obrti, filigranske predmete, vezenine in preproge.

Iz beograjske oblasti je delalo na mladinski progi Doboj-Banja Luka nad 4000 mladincev. Mladinsko progo Doboj-Banja Luka je pomagalo doslej graditi iz beograjske oblasti nad 4000 mladincev. Mladinska brigada iz Krupnja je bila šestkrat razglašena za udarno, brigada iz Ljiga pa petkrat. Malone vse brigade so bile po večkrat razglašene za udarne. Do konca leta pojde na mladinsko progo še okrog 2700 mladincev iz beograjske oblasti.

Ustaški zločinec obsojen na smrt. Pred senatom okrožnega sodišča v Mostarju se je zagovarjal te dni ustaški zločinec Mato Čenan, ker je pobil mnogo Srbov, njihovih žen in otrok. Ustaškemu gibanju se je pridružil že v juniju 1941. Na podlagi dokazov, izpovedb prič in obtoženčevega priznanja se je sodišče prepričalo, da je obtoženec kriv, in obsodilo ga je na smrt.

JUGOSLOVANSKA KRONIKA

Danes 26. avgusta mineva petintrideset let, kar je umrl klasični pripovednik Bosenske Krajine **Peter Kočič**. Njegovo življenje ni bilo s cvetjem posuto. Če upoštevamo, da je prišel iz kraja, iz severozahodnega dela Bosne, iz tako imenovanega Zmijanja, ki je pomenilo več kakor zapostavljeno provinco v vsakem pogledu, in če dodamo še to, da je že zdoma prinesel uporniškega duha in nezmotljiv smisel za pravico, bomo kaj lahko razumeli njegovo kasnejše kljubovanje avstroogrskemu zatiralnemu režimu in njegov sveti boj za najtemeljnejše pravice svojega gospodarsko in politično brezpravnega in kulturno zaostalega ljudstva. Saj je kar značilno, da so že Kočića-četrtošolca izključili iz v avstrijskem duhu vodene sarajevske gimnazije, ker je bil nacionalno pregoreč in preveč radikalen. Gimnazijo je moral nadaljevati v takratnem inozemstvu, v Beogradu. Potem je dovršil slavistiko na Dunaju in bil nekaj časa v službi v Skopju in kasneje v Sarajevu. Kaj kmalu se je posvetil političnemu delu, ki mu je bilo tako pri srcu. Režim pa ga je kar naprej preganjal in zapiral. Nekaj časa je bil poslanec bosenskega sabora. Bil je organizator kmečkih uporov v Bosni, povezal se je pa tudi s šele nastajajočim delavskim gibanjem v avstrijski provinci BH (Bosna in Hercegovina) in bil med organizatorji splošne stavke. Urejal je list »Otadžbina« in revijo »Razvitak«. Ljudje so ga imeli zelo radi, režimu je bil pa trn v peti. Škoda, da je zaradi prenapornega dela in neprestanega preganjanja zgodaj onemogel, nazadnje se ga je lotila pa še progresivna paraliza in je sredi prve svetovne vojne (1916) umrl v beograjski umobolnici, ko ni bil star niti 39 let.

Kočićevo književno delo je sorazmerno obsežno. Na pragu našega stoletja je začel pisati kratke novele pod vplivom Janka Veselinoviča. V letih 1902—1905 je izdal tri knjige pripovedi s skupnim naslovom »S planine i ispod planine«, l. 1910 pa zbirko »Jauci sa Zmijanja«. V vseh teh knjigah je prikazal z iskreno ljubeznijo in sočutjem življenje kmeta-trpina v Bosenski Krajini. Posebej pa se je proslavil s satirično alegorijo v dramski obliki »Jazbec pred sodiščem«, v kateri je več kakor realistično prikazal, kakšna so avstrijska sodišča po Bosni in s kakšno mero dele pravico ubogemu bosenskemu ljudstvu. Podoben pripovedniški protest Kočićev proti sodstvu v avstroogrski Bosni je tudi »Sudanija« iz l. 1912. Izmed njegovih novel so najbolj znane: Jablan, Kroz mećavu, Rakija majko, Mračajski prota in Grob slatke duše. Omeniti moram pa tudi Kočićeva humoristična pripovedovanja o Simeunu-djaku. Slovenci smo venec najboljših Kočićevih novel dobili v prevodu šele pred nekaj leti. Izraziti bosenski realist zasluži, da bi v prihodnjih letih katera izmed slovenskih založb izdala res reprezentativen izbor del tega klasičnega pripovednika. Ob tej priložnosti mimogrede omenjam, da je te dni beograjska založba »Prosveta« izdala doslej najobsežnejše monografsko delo o Petru Kočiću (424 strani). Napisal jo je Todor Kruševac.

LR Srbija ima danes nič manj kakor 28 stalnih gledališč. Številka je visoka, če jo primerjamo s stanjem pred zadnjo vojno, ko so na istem področju delovala samo tri gledališča. Zadnji čas se je pokazalo, da je zaradi pomanjkanja poklicnih režiserjev in igralcev raven nekaterih poklicnih gledališč nižja, kakor bi morala biti, pa so začeli posamezna gledališča spajati, tako da jih bo v novi sezoni številčno manj, pač pa bodo na ta način lahko dajala kvalitetnejše predstave. Zadnjo sezono so poklicna gledališča LR Srbije dala okrog 4300 predstav, ki jih je gledalo okrog 1,860.000 gledalcev. To pomeni porast števila predstav za okrog 20% in števila obiskovalcev za nad 15 odstotkov. Tako je zadnjo sezono dalo beograjsko Narodno pozorište 78, novosadsko 80, pančevsko 67 predstav več, kakor v sezoni 1949/50. Izmed slovenskih sodobnih pisateljev sta bila največ igrana Mira Pucova in Miško Kranjec.

Uprava zagrebškega Narodnega kazališta se je resno zamislila zaradi vedno bolj naraščajočega nezanimanja občinstva posebej za dramske predstave v zadnji sezoni, kar je občutno prizadelo tudi čisto finančno plat gledališkega delovanja. Pa ni mogoče reči, da bi bil temu kriv repertoar ali celo nekvalitetne predstave. Nasprotno! Prav zadnjo sezono je zagrebško gledališče dalo v primeri s prejšnjimi sezonami kar moč raznovrsten in izbran repertoar, pa tudi kakovostno so bile predstave na zadostni višini. Mislim, da bo le res, da je Zagreb izgubil svoje stalno gledališko občinstvo, novega si pa še ni pridobil. Ko bi se namreč človek odločil in začel zbirati statistične podatke o spremembi zagrebškega prebivalstva n. pr. v zadnjih desetih letih, bi ga ti spravili v veliko začudenje. Priliv s podeželja, posebej iz Dalmacije, je bil zadnjih deset let tolik, da se je po mojem mnenju struktura prebivalstva spremenila najmanj za 30 do 40%. Seveda je podoben pojav mogoče ugotoviti v vseh večjih naših mestih, posebej n. pr. v Beogradu. Tolika fluktuacija je seveda nenormalna. To je eden glavnih vzrokov, zakaj Zagreb še nima ustaljenega gledališkega občinstva in ga bo treba šele vzgojiti. Mislim, da je uprava zagrebškega gledališča zadela v črno, ko je te dni razpisala abonma za prihodnjo sezono. To je najprikupnejša in najboljša pot za vzgojo in pridobivanje gledališkega občinstva. V poštev je vzetih 15 predstav, med njimi 8 premier. Abonmajskih redov je 20. Tako bi si gledališče zagotovilo okrog 17.000 obiskovalcev za sleherno predstavo, ki je določena v abonmaju. Cene so pa dostopne, saj znašajo le 450 do 1050 din za 15 predstav.

Čez nekaj dni se bodo zopet odprla vrata naših šol, pa je **problem šolskih knjig** zopet pereč. Vsekakor je treba ugotoviti, da je stanje zdaleč ugodneje, kakor je bilo kdaj koli po zadnji vojni. Značilen je članek, ki ga je pred dnevi objavila beograjska »Politika«. Pisec ugotavlja, da je v tem pogledu položaj v Sloveniji in na Hrvatskem zdaleč ugodnejši kakor pa v Srbiji. V Srbiji je sodelovanje profesorjev in učiteljev pri pisanju šolskih knjig premajhno. Navaja zgovoren primer, da je prosvetno ministrstvo LR Srbije razpisalo prvo nagrado za sestavo abecednika v znesku 30.000 dinarjev, medtem ko je ena izmed beograjskih založb razpisala nagrado 100.000 dinarjev za slikanico, dostavljajoč, da je nesorazmerje preveliko in da bi bilo treba sestavljalca šolskih knjig bolje plačati. V bodoče bo šolske knjige za Srbijo izdajala posebna založba »Znanje«. Uvaževanja vreden je sklep, naj bi v bodoče učitelji in profesorji, ki potrebujejo šolske knjige pri učenju mladine in ki so najbolj merodajni njihovi kritiki, povedali svoje mnenje o vrednosti te in one šolske knjige. Zato je »Znanje« že natisnilo posebne formularje z vprašanji in jih bo razposlalo po vsej Srbiji. Učitelji in profesorji bodo lahko izrazili svoje mnenje o sleherni knjigi, ugotavljali napake in stavljali predloge, kako naj bi se šolske knjige za posamezne predmete izboljšale.

V zvezi s proslavo stoletnice Njegoševe smrti v prvih dneh septembra so na Cetinju zadnjo soboto odprli **Drugo zvezno razstavo jugoslovanskih likovnikov**, na kateri je razstavljenih nad 300 del skoraj 200 umetnikov iz vseh naših ljudskih republik. Slovenija je posebej bogato zastopana, saj je razstavljenih 95. del petintridesetih naših umetnikov. V zvezi z Njegoševo proslavo omenjam še, da je te dni dovršen šiptarski prevod »Gorskega venca«. To zahtevno pesniško delo sta prevedla Esad Mikuli in Zef Nikaj. Opozoriti moram tudi na veliko monografijo Dušana Vuksana z naslovom »Petar Petrović Njegoš i njegova doba«, ki je pravkar izšla v založbi Narodne knjige na Cetinju. To je doslej najobsežnejše delo, ki je sploh napisano pri nas o Njegošu, saj obsega skoraj 400 strani večjega formata. Knjiga je prav za prav izdaja Istorijskega instituta Naučnega društva NR Črne gore.

Dela Ivana Cankarja pomenijo še vedno posebno privlačnost za občinstvo bratskih republik. Dokaz temu so nove izdaje Cankarjevih del v srbohrvatskem prevodu. Pravkar je sarajevska »Svjetlost« izdala v 5000 izvodih »Martina Kačurja« s krajšim uvodom. Tudi zagrebška založba »Prosvjeta« (tiska v cirilici) je izdala na 318 straneh Cankarjevo prozo pod naslovom »Odabrana dela«. V tej knjigi, ki ji je 17 strani obsegajoči uvod napisal Dušan Puhalo, obsega troje obsežnejših Cankarjevih pripovednih del, Hlapca Jerneja, Zgodbo o Šimnu Sirotniku in roman Na klancu. Obe knjigi, sarajevska in zagrebška, pomenita ponatis prevodov Djuze Radovića, ki so zadnji čas izšli v prvih dveh knjigah Cankarjevih del v založbi beograjske »Prosvete«. Zagrebška knjiga je izšla v 5000 izvodih. V pripravi je tudi knjiga šestih obsežnejših Cankarjevih novel (20 tiskovnih pol), ki jo bo izdala zagrebška založba »Glas rada«. Založba »Bratstvo-Jedinstvo« v Novem Sadu bo izdala knjigo Cankarjevih novel v madžarščini.

Zavod za zaščito in proučevanje arhitektonskih spomenikov v Beogradu je tudi letos poslal na teren vrsto strokovnjakov. V samostanu Studenici iz 12. stoletja, ki je bil doslej cenjen v glavnem zaradi svoje arhitekture (zgrajen je v marmorju), so odkrili okrog 400 kvadratnih metrov fresk iz začetka 13. in srede 16. stoletja. V cerkvi Matere božje ljeviške v Prizrenu, ki so jo bili Turki spremenili v džamijo in kjer je bilo delo odluščevanja novih apnenih plasti težje, pa so našli okrog 500 kvadratnih metrov fresk iz let 1307/8. O tem pomembnem letošnjem odkritju na področju Srbije bodo vsekakor obširno spregovorili strokovnjaki, ko bodo freske dokončno preiskane. T. P.

VELIK USPEH SLOVENSKIH STRELCEV
MLADINCEV IN PIONIRJEV

Zagreb, 27. avg. Včeraj je bilo v Zagrebu zaključeno državno prvenstvo pionirjev in mladincev v streljanju. Pionirji so tekmovali z malokalibrsko puško na 25 metrov, mladinci pa na 50 metrov. Poleg tega so tekmovali mladinci tudi z vojaško puško na 300 metrov. V vseh disciplinah je bilo tekmovanje ekipno in posamezno. Slovenska ekipa pionirjev je postala prvak Jugoslavije, mladinska ekipa pa je prvak v streljanju z vojaško puško.

Doseženi so bili tile izidi:

Pionirji:

1. Slovenija 1265 krogov, 2. Hrvatska 1221 krogov, 3. Srbija 1219 krogov, 4. Crna gora, 5. Makedonija, 6. Bosna in Hercegovina. — Med posamezniki je prvak Jugoslavije Dušan Kogej dobil v dar novo malokalibrsko puško. Drugi je Rade Angelovski iz Makedonije, tretji pa Miroslav Jozić iz Hrvatske. Jože Vrbinc je na petem, Pušenjak in Jager na osmem in devetem mestu, Vlado Jere pa na 26. mestu.

Mladinci, malokalibrska puška, ekipno: 1. Hrvatska 2520 krogov, 2. Slovenija 2472 krogov, 3. Srbija, 4. Bosna in Hercegovina, 5. Makedonija, 6. Crna gora.

Mladinci posamezno: Josip Cuk, Hrvatska 525 krogov, Tihomir Sertić, Hrvatska, 522 krogov, 3. Ljubiša Petrović, Srbija, 522 krogov. Sojč je na petem, Jože Tržan na šestem, Anton Jere na osmem, Polde Tržan na devetem, Marko Dular pa na desetem mestu. V tekmovanju za znak mojstra strelca je Mlinarić napravil 514 krogov, ko je pa tekmoval v sestavi ekipe pa le 467 krogov. Če bi dosegel 516 krogov, bi slovenska ekipa tudi v tej disciplini odnesla prvo mesto. Na treningu pred prvenstvom ni nikoli napravil manj kot 530 krogov.

Največji uspeh pa je slovenska mladinska ekipa dosegla v streljanju z vojaško puško. S 755 krogi je daleč pred ekipo LR Srbije, ki ima le krog več kot pa ekipa Hrvatske (676). Na četrtem mestu je druga slovenska ekipa, za njo pa ekipe Crne gore, Bosne in Hercegovine. Mladinski prvak Jugoslavije v streljanju z vojaško puško je Marko Dular (161), drugi je Karel Mlinarič itd. Med prvimi desetimi je kar sedem mladincev iz Slovenije.

V tekmovanjih za znak mojstra strelca sta si Kogej in Vrbinc priborila zlati, Pušenjak in Jager pa srebrni, Vlado Jere pa bronasti znak, od mladincev pa Sojč, Jože Tržan, Polde Tržan, Anton Jere in Dular zlati, Rudi Kastelic srebrni, Jože Kastelic pa bronasti znak.

BRITANSKI TISK O DVOBOJU V BEOGRADU

»Nepričakovan Bannistrov poraz«

London, 27. avg. Skoraj vsi britanski nedeljski časopisi prinašajo rezultate tekmovanj med britansko in jugoslovansko atletsko reprezentanco. Časopisi poudarjajo zmago britanske reprezentance, posebno pa uspeh Mac Donalda Bailleya, ki je izenačil svetovni rekord na 100 m. Prav tako poudarjajo britanski časopisi tudi uspeh jugoslovanskih tekmovalcev, posebno pa izreden Otenhajmerjev rezultat. »Observer« piše, da je Otenhajmer pripravil veliko presenečenje v teku na 1500 m in da je dosegel 3:47.0, kar je najboljši čas na svetu, ki je bil letos dosežen. »Observer« poudarja, da je Otenhajmer pustil kakih 10 m za seboj Bannistra, medtem ko je ta v maju potolkel Otenhajmerja za približno 25 m. Časopis pravi, da je to zelo velik jugoslovanski uspeh.

»Sunday Express« piše pod naslovom »Nepričakovan Bannistrov poraz«, da je Otenhajmer s sijajnim tekom, ki ni samo nov državni rekord, ampak tudi najboljši letošnji čas na svetu, potolkel Britanca Bannistra in da je bila to senzacija dvoboja.

33-letna Blankers dosela nov atletski rekord

Bern, 27. avg. Nizozemska atletka Fani Blankers-Kohn je dosegla nov svetovni rekord v peteroboju za ženske s tem, da je dosegla 4185 točk. Uradni rekord za to disciplino drži Francozinja Benne Hamault (3204 točke). Blankers-Kohnova, ki je stara 33 let, je postavila nov rekord na tekmovanju reprezentance Zahodne Nemčije in Švice. V tekmovanju moških je Zahodna Nemčija zmagala z 212:90, a v tekmovanju žensk s 74:32.

Gostovanje švedskih atletov v Zagrebu

Na vabilo atletskega kluba »Mladost« bodo 4. in 5. septembra gostovali v Zagrebu atleti švedskega kluba »Upsala I. F.« iz mesta z istim imenom. V tem švedskem klubu tekmuje nekaj najboljših švedskih atletov, med katerimi se posebno odlikuje prvak na 3000 m Albertson (8:20,3 in 14:20,8).

Mitič in Palada zmagala v Cortini d' Ampezzo

Cortina d'Ampezzo, 27. avg. Teniškega turnirja v Cortini d'Ampezzo se udeležujeta tudi Palada in Mitič. Palado je premagal Italijan Gardini v četrtfinalu s 6:3, 9:7. Mitiča pa je premagal v polfinalu prav tako Italijan Bergamo. Več sreče sta imela Mitič in Palada v igri dvojic, kjer sta v četrtfinalu premagala italijanski par Belardinelli-Clerici s 6:3, 6:2, v polfinalu pa sta premagala italijanski par Cascia-Gori s 6:1 in 6:3. V finalu sta se sestala s parom Pautasci-Merlo in ga premagala s 6:3, 6:3, 4:6, 6:3.

BRANOVIČ — ZMAGOVALEC TURNIRJA V AVSTRIJI

Celovec, 27. avg. (Tanjug). Jugoslovanski teniški igralec Milan Branovič je osvojil prvo mesto na mednarodnem teniškem turnirju v Perhaču (Avstrija) s tem, da je v finalu premagal znanega italijanskega teniškega igralca Canapela s 6:1, 6:1, 5:7, 6:1.

OB 30-LETNICI SPLITSKEGA JADRANA

7 novih plavalnih rekordov

V Splitu je bilo v okviru praznovanja 30-letnice plavalnega kluba »Jadran« plavalno tekmovanje, na katerem sta bila dosežena dva nova državna rekorda.

Loparičeva (Primorje) je dosegla tri nove rekorde

Štafeta »Primorja« z Reke 3×100 m mešano za ženske v sestavi Grkinič, Lavrenčič in Loparič je postavila nov državni rekord v času 4:04.8 in je prispela pred štafeto »De Meuwen« iz Amsterdama, ki je dosegla čas 4:12,4.

Drugi državni rekord na progi 4×50 m mešano za pionirje je postavila štafeta Jadrana (Njegoš, Šimunović, Duilo in Pentič) v času 2:03.9 (prejšnji rekord je imela štafeta »Primorja« s časom 2:15.9).

Dober rezultat je dosegel član »Mornarja« Škanata na 100 m hrbtno, pri čemer je premagal Hikerta (De Meuwen) v času 1:09,6 (Hikert — 1:12,4).

Drugi dan plavalnega tekmovanja je Branka Loparič (Primorje) postavila tri nove državne rekorde, in sicer na 500 m, 800 m in 1000 m v prostem stilu. Progo 500 m je preplavala v času 7:21.1, 800 m v času 11:54.8, 1000 m pa v času 14:52.0. Stari rekord v zadnjih dveh disciplinah je imela članica »Proleterja« iz Zrenjanina Englova, in sicer na 800 m s časom 13:29.2, na 1000 m pa s časom 16:58.3.

Plavalka »Primorja« Aljoša Lavrenčič je postavila nov državni rekord na 400 m prsno s časom 6:33.2. Stari rekord je imela Kuhar iz Ljubljane s 6:46.6.

Pionirji »Jadrana« so postavili nov državni rekord pri štafeti 3×50 m v prostem stilu z 1:49.5. Prejšnji rekord je držala od leta 1946 štafeta »Mladosti« iz Zagreba z 1:52.7.

Izvrsten čas je dosegel danes zvečer na 100 m prosto Boris Škanata, ki je preplaval progo v času 59.8. Hud boj je bil na 100 m hrbtno med plavalko »Jadrana« Majdo Majcen in holandsko plavalko Dix, članico kluba »De Meuwen« iz Amsterdama. Zmagala je Majcnova v času 1:25.6, druga je bila Dixova z 1:26.0, tretja pa Grkiničeva (Primorje) z 1:26.2.

Na 400 m prosto za ženske je bila prva Loparičeva s 5:49.2.

Na 200 m prosto za moške je bil prvi Župela (Mornar) z 2:22.8.

Na 100 m prsno za moške je zmagal Ljepotica (Jug) z 1:13,3, drugi je bil Kučar (Jadran) z 1:14.4.

Pri štafeti 5×50 m za moške je bila prva štafeta »Juga« pred štafeto »Mornarja« s časom 2:18.5.

KOŠARKA

Mladost : AŠK 41:37

Zagreb, 27. avgusta. — V današnji prvenstveni tekmi zvezne košarkarske lige je domača vrsta Mladosti premagala ljubljanski AŠK z 41 : 37 (22 : 19). Za AŠK so bili uspešni: Kristančič 11, Fugina 8, Pavlovič 7, Serbec S. 6, Škrjanc 2 in Juvan 2. Pri Mladosti je bil najboljši Blašković, ki je dosegel 13 točk.

Brzoturnirsko prvenstvo LRŠK-a za avgust je osvojil Sivec z 9 točkami od 11 možnih. Drugi je Gabrovšek 8½, Stanojevič 7½ (vsi LUŠK), ing. Petrič (Krim) 7 itd.

Britanska reprezentanca za dvoboj z Jugoslavijo

Od 12. do 15. septembra bo v Londonu šahovski dvoboj med reprezentancama Velike Britanije in Jugoslavije. V britanski šahovski reprezentanci bodo med drugimi tudi Broadbent, Golombek, Alexander, Klein, Carry in Perose.

S. Nedeljkovič in Karaklajič zmagovalca turnirjev za prvenstvo Srbije

V nedeljo sta se končala turnirja za šahovsko prvenstvo Srbije. V prvi skupini je zmagal S. Nedeljkovič z 10.5, 2. Andrić 9.5, 3. Sokolov 9. itd. V drugi skupini pa je zmagal Karaklajič z 10, 2—3. Tot in Longer z 9, 4.—6. Božič, Janoševič in Tomaši z 8 točkami itd. Zmagovalca obeh skupin bosta za naslov letošnjega prvaka Srbije odigrala dvoboj v štirih partijah.

ŠAHOVSKI DVOBOJ

Freiburg, 27. avgusta (Tanjug): Na turneji po Zahodni Nemčiji je »Mladost« (Zagreb) premagala šahovsko moštvo Freiburg s 7 : 1. Na prvi deski je Rabar premagal velemojstra Bogoljubova.

VESTI iz tujine

BUDIMPEŠTA. — 23. septembra bo v Budimpešti nogometna tekma med madžarsko in sovjetsko reprezentanco. Vest o tej tekmi je izzvala po svetu veliko presenečenje, saj je to prvi primer, da bodo Sovjeti nastopili v inozemstvu kot državna reprezentanca. Doslej je njihova reprezentanca nastopala v inozemstvu vedno pod imenom kakega kluba (kot na primer pod imenom Dinama v Angliji).

MACON. — V tem mestu, kjer se je v nedeljo končalo evropsko prvenstvo v veslanju, je bilo dan prej plavalno tekmovanje med ženskimi reprezentancami Francije in Italije. Zmagala je prva z 41:29. Najboljši rezultati — 400 m prosto: Ginete Jany (F) 5:25,1; 100 m hrbtno: Vallerey (F) 1:21.6; 100 m prosto: Delmas (F) 1:08.0, 2. Gamacchio (Finčeva) 1:09.5. Skok z deske: 1. Moreau (F) 129.10, 2. Conter (I) 85.26 točk. Italijanska štafeta 4×100 m prosto je z rezultatom 4:40.6 postavila nov italijanski rekord.

STOCKHOLM. — Na plavalnem tekmovanju vojaških reprezentanc je zmagala Francija z 49 točkami pred Egiptom 47, Švedsko 41, Nizozemsko 37, Belgijo 16 in Italijo 4. Najboljši rezultat 100 m prosto: Tjebbes (Fr) 59.9.

DUNAJ. — Na Dunaju je bila nogometna tekma med dvema najboljšima avstrijskima kluboma Rapidom in »Austrio«, ki bosta 5. in 6. septembra gostovala v Beogradu. Tekma se je končala z zmago »Austrie« s 5:3 (4:1), kar je izzvalo v svetu veliko presenečenje. Rezultat tekme je še bolj razplamtel spor zaradi udeležbe najboljšega avstrijskega kluba na »turnirju šampionov« v Braziliji. V avstrijski zvezi je večina doslej smatrala Rapida za predstavnika na tem turnirju. Toda predstavniki »Austrie« sedaj trde, da so njihovi nogometaši tisti, ki naj opravijo težko nalogo v Braziliji.

V Jaršah so začeli graditi nov vodovod

V Jaršah pri Ljubljani so začeli graditi novo skupino vodnjakov, ker zaradi pomanjkanja litoželeznih cevi — katerih bi potrebovali najmanj 1,200.000 kg — ni mogoče v bližnji bodočnosti razširiti in obnoviti vodovodnega omrežja tako, da bi lahko dovajali pitno vodo z zadostnim pritiskom iz vodarne v Klečah. Novi vodnjaki bodo omogočili oskrbo Ljubljane iz dveh nasprotnih smeri in se bo zato vodni pritisk zvečal v vsem mestu.

Nujnost graditve novih vodnjakov na tem področju je proučevala posebna strokovna komisija. Izvršili bodo še potrebne hidrološke raziskave, dočim so bakteriološki pregled izvršili v obstoječih vodnjakih bližnje okolice. Za sedaj bodo zgradili le en vodnjak in sicer provizorično. Na podlagi vsestranskih raziskovanj in izkušenj, ki jih bodo dobili s tem vodnjakom, bodo gradili še nadaljnje vodnjake.

Novi vodnjak je situiran nad Ljubljanskim letališčem ter ima glede na bodoči razvoj centralno lego med bodočimi vodnjaki na tem področju. Zgrajen je po načelu jaškastocevnih vodnjakov. Jašek je premera 1,5 m in sega 12 do 14 m globoko do srednje gladine talne vode. Premer je določen glede na najbolj ugodno izvedbo gradnje. Cevni vodnjak sega še v globino 30 m pod srednjim nivojem talne vode ter je projektiran na zmogljivost najmanj 50 l vode na sekundo. Cevni vodnjak bo treba zgraditi že dokončno, povsem začasna pa je tako imenovana strojnica kot zgornji zaključek vodnjaka, ki jo je možno z malimi stroški podreti in zgraditi dokončno centralno poslopje s transformatorsko postajo, pritiklinami itd., če bi se izkazalo, da cevni vodnjak ustreza vsem zahtevam.

Zaradi pomanjkanja vodovodnih cevi in ker ni v bližini vodovoda, bodo zgradili vzporedno še en betonski jašek premera 1,5 m do srednje gladine talne vode. V dno jaška bodo zabili še tako imenovani Nortonov vodnjak. Pomožni sondažni vodnjak je oddaljen 100 m od glavnega, tako da bo glavni jašek pri gradnji novih vodnjakov že jašek dokončnega nadaljnjega vodnjaka. Sedaj je jašek opazovalni vodnjak za hidrološka raziskavanja.

Da se izboljša preskrba s pitno vodo že v bližnji bodočnosti, je mestni ljudski odbor za leto 1951 določil 7 milijonov din novih investicij za gradnjo vodovoda v Jaršah in Klečah ter za položitev 2,700 m dolgega cevovoda. Razen tega je naročil po uvozno-izvoznem podjetju »Ljubljana-Eksport« 2 novi električni globinski črpalki, za kateri je plačal okrog 6,5 milijona lir. Črpalki bosta dobavljeni verjetno že v prihodnjem mesecu in bosta bržčas začeli obratovati že letos.

Z gradbenimi deli so že pričeli. Manjkajočo delovno silo pa je treba nadomestiti s prostovoljci, ki prihajajo predvsem iz moščanskih tovarn: Saturnusa, Tovarne za klej, Kemične tovarne, Tovarne hranil in drugih, ter bolnišnice, kjer so najbolj zainteresirani, da bodo imeli ob vsakem času dovolj vode. Pomagali bodo tudi pripadniki JA in sicer najmanj po dvakrat na teden pri graditvi jarkov za cevovode. Pretekli petek je nastopilo v prvi prostovoljni delovni akciji nad 200 borcev naše armade.

Ker ni na razpolago dovolj redne delovne sile, je sedaj od prostovoljcev odvisno, kdaj bodo opravljena potrebna dela. Ti bi mogli že z malimi napori v teku dveh do treh mesecev opraviti vsa dela izkopa in polaganja cevi, tako da bi že v bližnji bodočnosti z lahkoto premostili vse težave z vodo, ki se občutno pojavljajo posebno na vzhodnem mestnem področju.

Večina podjetij usnjarske industrije Slovenije dela že za drugo petletko

V četrtek so izpolnili petletko delavci in uslužbenci usnjarne »Runo« v Tržiču. Kolektiv, ki kot edino podjetje v Sloveniji izdeluje ovčje in kozje usnje, ševro in usnje za rokavice ter lahke modne čevlje, je dosegel ta uspeh predvsem zaradi svoje odlične delovne discipline. »Runo« je že šesto podjetje usnjarske industrije v Sloveniji, ki dela za drugo petletko.

Poizkusite srečo

v nedeljo, 2. septembra, v Kamniku, kjer bo ob 14

VELIKA TOMBOLA

Dobitki: Gradbeni material za stanovanjsko hišo, 2 spalnici, kuhinjska oprava, kamin, 4 prašiči, štedilnik, gradelj za žimnice, 50 kg moke, 8 kub. m drv, blago za moško obleko, bukove deske, garnitura brisač, poleg tega še več sto manjših dobitkov.

Vrednost vseh dobitkov je 2,500.000 din.

SLABOSTI VIŠKE TRGOVINE DRŽAVNIH POSESTEV

V Ljubljani na Tržaški cesti je že od aprila dalje poslovalnica trgovine državnih posestev, ki naj bi oskrbovala viški predel z živili. Prebivalci tega dela Ljubljane so pozdravili otvoritev te trgovine, kar dokazuje stalno močan obisk in povpraševanje po različnem blagu, ki ga ima ali naj bi ga imela na razpolago. Osebje poslovalnice je vljudno in smo kupci glede tega zelo zadovoljni. Blaga je bilo v začetku precej na razpolago. Ljudje so se navadili na to trgovino in redno kupujejo vse od mesa do zelenjave.

Nerazumljivo pa nam je postalo, da poslovalnica nima naprodaj nekaterih predmetov, ki jih dobiš večkrat v poslovalnicah na Gosposvetski ali Miklošičevi cesti, še pogosteje pa v novi trgovini v Wolfovi ulici. Centrala podjetja bi vendar morala zalagati vse svoje poslovalnice z vsemi artikli sorazmerno enako, saj imamo menda ljudje na Viču enake želodce in potrebe ko drugod v Ljubljani. Na vprašanje, zakaj v poslovalnici na Tržaški cesti ni te ali one vrste blaga, ki je naprodaj po drugih poslovalnicah istega podjetja, nam prijazni uslužbenci poslovalnice ne morejo dati drugega odgovora, kakor da jim blago ni bilo dodeljeno. To vsekakor nam Vičanom ni všeč. Vzporedno s tem šepa tudi redna dostava blaga. Namesto, da bi bila poslovalnica zjutraj ob sedmi uri založena z blagom, ki bo naprodaj, se večkrat zgodi, da čakajo naše gospodinje do devete ure zjutraj, preden pripelje kamion blago iz skladišča ali odkoderkoli.

Poslovni prostori so ob tako močnem obisku poslovalnice premajhni. Do pred kratkim je bilo delo v poslovalnici urejeno tako, da je ena prodajalka prodajala zelenjavo, sadje in druge artikle, poslovodja pa meso, mast, mesne izdelke in slično, blagajničarka pa je za oba prodajalca blokirala in zbirala denar ter bone. Pred nekaj dnevi pa je bila prodajalka — sicer menda začasno — premeščena drugam, vse delo, ki so ga opravljale tri osebe, je padlo na dva, kar pa zadržuje prodajo in vzbuja negodovanje kupcev. Poslovodja, ki ima posla največ z mesom, po katerem je veliko povpraševanje, mora sedaj hkrati prodajati krompir in zelenjavo — kar pa ni v prid higieni prodaje, ker si ne more vsakokrat sproti umivati rok — ali pa mora to delo opraviti blagajničarka, ki pa ima, posebno ob velikem prometu obilo dela z zbiranjem denarja in obračunavanjem bonov, saj prav ona odgovarja za finančno poslovanje poslovalnice, kot je to v praksi tudi po drugih trgovinah. **Viški.**

DOPOLNILO

V poročilu o obsodbi špekulantov in verižnikov je pomotoma izpadlo, da je bil obsojen tudi **Loos Josip** in sicer na sedem mesecev zapora.

Olajšajmo zasavskim dijakom železniško zvezo z Ljubljano

Po osvoboditvi je dobila Litija gimnazijo in dotok v šole je zelo razveseljiv. Dnevno obiskujejo litijsko gimnazijo dijaki, ki so oddaljeni od šole tudi do deset kilometrov. Tako prihajajo ob zimskih mesecih zdoma dijaki iz Vač, Javorja, Kostrevnice, Liberge, Jelše, Tirne pod Sv. goro in celo iz oddaljene Konjšice.

Že lani se je vozilo iz Litije v ljubljansko VIII. bežigrajsko in nekatere višje organizirane strokovne šole v Ljubljani 124 litijskih dijakov. Prav tako so se vozili z jutranjim vlakom v Ljubljano tudi dijaki s postaj Sava, Kresnice, Jevnica in Laze. Dijaki so se posluževali jutranjega vlaka, ki prihaja v Ljubljano ob 6.35. S postaje Litije odpelje ta jutranji dijaški vlak ob 5.39. Mnogi dijaki so morali že pred dvema urama zdoma, da so pravočasno dospeli na postajo.

Z novim šolskim letom se bo število dijakov, ki bodo pohajali v ljubljanske šole, v primeri z lanskim številom še povečalo. Ljudska oblast podpira šolanje naše mladine, zato bi bilo prav, da bi tej mladini olajšala dovoz do šole tudi železniška uprava. Že lansko leto so predstavniki množičnih organizacij zaprosili ljubljansko železniško direkcijo, naj bi sestavili tak vozni red, da bi prihajal dijaški vlak okrog pol osme ure v Ljubljano, kakor je to bilo uvedeno že v predaprilski Jugoslaviji. Tedaj sta vozila po zasavski progi dva jutranja vlaka, prvi je bil za delavstvo, drugi pa za dijaštvo, ki začenja z delom v učilnicah ob 8. uri.

Železniška uprava bi svojega proračuna prav nič ne obremenila, če bi omogočila dijakom vlak s prihodom ob pol osmi uri v Ljubljano. Tako bi bilo ustreženo gotovo tudi ostalim potnikom, ki prihajajo v Ljubljano po poslih. Seveda pa bi tako olajšali dovoz v Ljubljano vsem dijakom z zasavske proge. Upamo, da bo železniška uprava letos le ugodila tej utemeljeni želji. — Z.

NA ROBU

Trakovi za pisalne stroje so ozki, naviti na majhne koleščke. Malenkost, bi dejal človek, ki ne ve, da brez te malenkosti v pisarnah ni moč delati. Trakove za pisalne stroje izdeluje tovarna »Aero« v Celju. Razpošilja jih v ličnih škatlicah z okusnim napisom, ko pa škatlico odpreš in ko trak steče, se primeš za glavo in ostrmiš.

Da, dobesedno ostrmiš. In vprašuješ se, ali res ni nikogar v tej tovarni, ki bi se vsaj nekoliko pozanimal za kakovost teh trakov. Uboge strojepiske, ki morajo tipkati nanje! Prav na takšen izdelek, da ne rečemo skrpucalo, pišemo tudi pričujoče vrstice. Barva se kar cedi s traku, da si umažeš roke že ko ga odvijaš. V stroju trak maže papir, da razbereš komaj vsako drugo ali tretjo črko. Dotakniti se ga ne smeš, sicer si umažeš prste tako, da ne boš zlepa odstranil mastnega črnega barvila z njih.

Skratka, trakovi za pisalne stroje celjski tovarni ne delajo časti, marveč sramoto. To moramo pribiti z dobrim namenom, da bi vodstvo tovarne poskrbelo za boljše izdelke in poklicalo na odgovor ljudi, ki si upajo razpošiljati po državi takšne trakove za pisalne stroje.

Amortizacija obveznic konventiranega dolga

Beograd 24 avgusta (Tanjug). Dne 20. avgusta letos je bilo tretje žrebanje 3% obveznic državnega konventiranega dolga zaradi amortizacije. Izžrebane so bile za amortizacijo obveznice vseh apoenov, katerih številke se končujejo z eno naslednjih troštevilčnih številk:

051, 062, 068, 192, 292, 326, 362, 398, 436, 441, 520, 542, 556, 608, 643, 659, 662, 706, 790, 926, 964, 977.

Izžrebane obveznice se izplačujejo od 1. oktobra 1951 pri blagajni vseh poslovnih enot državne investicijske banke FLRJ.

Preberite tudi tole:

PUTNIK v Ljubljani priredi v nedeljo 2. septembra izlet v Opatijo in Reko. Prijave sprejema poslovalnica v Ljubljani! 421-n

Posetite glavno mesto FLRJ Beograd in nogometno tekmo Jugoslavija : Švedska s Putnikovim izletom dne 2. septembra! Število mest omejeno, zato pohitite s prijavami! 423-n

Glasbena šola Nova Gorica v Šempetru. Razredni in popravni izpiti bodo v torek 4. septembra od 8. do 10. Vpisovanje gojencev pa bo v dneh 5., 6. in 7. septembra od 8. do 10. — Ravnateljstvo. 422-n

Uradi in ustanove razglašajo

ZAVOD ZA FIZKULTURO V LJUBLJANI

obvešča, da bo redni pričetek šol. leta 1951/52 dne 15. septembra 1951. Popravni, razredni in privatni izpiti bodo 13. in 14. sept. t. l. Prizadeti gojenci morajo biti 12. sept. t. l. na zavodu. Gojenci, ki žele prejemati štipendijo, naj vlože prošnjo do 31. avg. 1951 na upravo zavoda. Prošnji, kolkovani z 10 din, naj prilože: 1. izpolnjeno »Vprašalno polo za štipendiste«, potrjeno od pristojnega ljudskega odbora; 2. potrdilo poverjeništva za finance o imovinskem stanju staršev in ostalih družinskih članov, ki žive v skupnem gospodinjstvu s prosilčevimi starši. Pod prejemke morajo zajeti vse redne mesečne dohodke (osnovna plača, funkcijski, ev. posebni dodatki).

JEZIKOVNA ŠOLA

Centralne ljudske univerze v Ljubljani. S 1. oktobrom 1951 bo otvoritev Jezikovne šole Centralne ljudske univerze in sicer bo pouk v šolskem letu 1951/52 v Klasični gimnaziji v Tomanovi ulici. Poučevalo se bo **angleščino, nemščino, francoščino, italijanščino, španščino in ruščino.** Poleg tega bodo tudi predavanja iz slovenskega jezika in slovenskega slovstva. Pouk bo razdeljen na popoldanski in večerni, in v štiri oddelke: začetni, prvi in drugi nadaljevalni in konverzacijo. Vpisovanje bo v tajništvu CLU na Resljevi cesti 9/II., in sicer od 1. do 20. septembra od 9. do 13. in od 16. do 18. Tam se dobe tudi prijavnice s točnim popisom (prospekt Jezikovne šole). — Vodstvo Jezikovne šole CLU. 394-a

VABILO ZDRAVNIKOM!

Od 2. do 6. septembra bo v Beogradu I. kongres kirurgov FLRJ. Glavna tema je traumatologija. Kongres je pomemben ne le za kirurge, temveč tudi za splošne zdravnike in ostale specialiste. Posebno priporočamo udeležbo zdravnikom obratnih ambulant in zdravnikom iz industrijskih središč. Za udeležbo na kongresu je odobrena polovična vožnja. Zato morajo udeleženci kupiti na odhodni postaji celo vozno karto in obrazec »K 13«. Ta obrazec morajo dati pred odhodom pri železniški blagajni žigosati, ker velja za brezplačen povratek. Kdor pa hoče potovati v skupini iz Ljubljane v II. razredu brzovlaka v soboto dne 1. septembra ob 20.55, s sindikalnim 67% popustom, mora oddati denar za vožnjo do sobote 1. septembra do 13.30 na tukajšnjem Svetu v Ljubljani, Gajeva 5, v sobi 113/I. Le-ta mora imeti s seboj sindikalno legitimacijo. Zadnji dan za pismene ali telefonske prijave je v sredo, 29. avgusta. V prijavi naj vsakdo navede, ali bo potoval sam, ali v skupini. Tudi tisti, ki so se že prijavili, naj naknadno sporočijo do 29. avgusta, ali žele potovati skupinsko ali posamezno, ker moramo to vedeti zaradi pravočasnega rezerviranja kupejev za skupino. — Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo vlade LRS, Ljubljana.

UPRAVA CEST, LJUBLJANA OPOZARJA

1. Prebivalstvo Kolezije in Viča opozarjamo in to posebno tiste, vzdolž Gerbičeve ulice, Čampove, Šibeniške, Ločnikarjeve, Zavetiške in Tržaške ulice, da v naslednjih dneh pazijo na otroke, ker se bo pospešil dovoz in odvoz gradiva za preureditev tramvaja na Tržaški cesti. Imenovane ulice so dokaj ozke in je pri hitri vožnji možnost nesreč večja — otroke zadržujte na dvoriščih.

2. Uprava cest MLO poziva posestnike na Poljanskem nasipu od »Rdeče hiše« do Sv. Petra mostu, da v naslednjih dneh izvrše vse potrebne dovoze in odvoze, ker bo ta odsek ceste prve dni septembra za nekaj dni zaprt zaradi asfaltiranja vozišča.

3. Zapora Gruberjevega nabrežja. Pritatljeve ulice in pred Prulami zaradi asfaltiranja vozišča.

Uprava cest MLO bo v mesecu septembru asfaltirala v posameznih odsekih Grubarjevo nabrežje, pred Prulami in Grudnovo nabrežje ter bodo te komunikacije v posameznih odsekih od časa do časa zaprte. Ponovno opozarjamo voznike, avtomobiliste in kolesarje, da ne silijo naslino skozi zaprte predele cest, ker s tem ovirajo napredek del. Promet naj se razvija po stranskih komunikacijah v neposredni bližini imenovanih cest in ulic.

DAJALCI KRVI

V tekočem tednu se bo odvzemala kri dajalcem v sredo 29. avgusta izključno samo za podeželje in dne 30. avgusta za mesto Ljubljana, vsakokrat od 7 do 8.30. Na zavodu naj se javijo krvodajalci vseh skupin, katerim je poteklo najmanj 3 mesece od zadnje oddaje. Ostala pravila kot ponavadi.

POZIV

V zvezi z določili 3. in 6. člena pravilnika za izvajanje uredbe o predvojaški vzgoji pozivamo vse ustanove, podjetja, obrtne obrate in delavnice, zadruge, družbene in zadružne organizacije ter posameznike, pri katerih so zaposleni mladinci letnika 1933, da sestavijo spisek teh mladincev z naslednjimi podatki: priimek, očetovo ime in ime, dan, mesec in leto rojstva, rojstni kraj, okraj in ljudska republika, narodnost, stanovanje, kje je zaposlen z oznako pristojnega rajona in zdravstveno stanje. — V spisek se ne vnesejo mladinci, ki so dijaki srednjih ali njim enakih šol. Spisek je najkasneje do 15. septembra t. l. predložiti v dvojniku pristojnemu rajonskemu ljudskemu odboru v Ljubljani, referatu za narodno obrambo. Tajništvo MLO

POZIV

V zvezi z določili 3. in 6. člena pravilnika za izvajanje uredbe o predvojaški vzgoji pozivamo vse ustanove, podjetja, obrtne obrate in delavnice, zadruge, družbene in zadružne organizacije ter posameznike, pri katerih so zaposleni mladinci letnika 1935, da sestavijo spisek teh mladincev z naslednjimi podatki:

1. **priimek, očetovo ime in ime,**
2. **dan, mesec in leto rojstva,**
3. **rojstni kraj, okraj in ljudska republika,**
4. **narodnost,**
5. **stanovanje,**
6. **kje je zaposlen, z oznako pristojnega rajona,**
7. **zdravstveno stanje.**

V spisek se ne vnesejo mladinci, ki so dijaki srednjih ali njim enakih šol.

Spisek je najkasneje do 15. septembra t. l. predložiti v dvojniku pristojnemu rajonskemu ljudskemu odboru v Ljubljani, referatu za narodno obrambo.

Tajništvo IO MLO glavnega mesta Ljubljane.

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: ameriški film: »Zaplešiva«. Kratki film: »Pionir« 12. Predstavi ob 18.30 in 20.30. — MOSKVA: ameriški film: »Dedinja«. Kratki film: Filmske novosti 34/121. Predstavi ob 18.30 in 21. — SLOGA: francoski film: »Rožnato življenje«. Kratki film: Filmske novosti 33/121. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17.30 dalje. — TIVOLI: francoski film: »Rožnato življenje«. Kratki film: Muha. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. — LETNI — DOM LJUDSKE MILICE: ameriški film: »Dedinja«. Makedonski mesečnik 21. Predstava ob 20. — TRIGLAV: ameriški film: »Tarzan zmaguje«. Filmske novosti 32. Predstava ob 20. — ŠIŠKA: ameriški film: »Jane Eyre«. Srbski mesečnik 31. Predstava ob 20. — VEVČE: ameriški film: »Večna Eva«. Mesečnik JA 23.

MARIBOR — PARTIZAN: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: Šport na vodi. — UDARNIK: avstrijski film: »Eroica«. Filmske novosti 34. — LETNI: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: Šport na vodi. — STUDENCI: angleški film: »Fanny«. Kratki film: Iz tehnike filma. — POBREŽJE: barvani film: »Seherezada«. Srbski mesečnik 31.

CELJE — METROPOL: ameriški film: »Mildred Pierce«. Filmske novosti 31. — DOM: avstrijski film: »Eroica«. Kratki film: Kongres fizkulturnikov. — LETNI: avstrijski film: »Eroica«. Kratki film: Kongres fizkulturnikov. KRANJ — STORŽIČ: ameriški film: »Jane Eyre«. Filmske novosti 30. — LETNI PARTIZAN: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: Avijatičarji.

KAMNIK: italijanski film: »Sanje s ceste«. Makedonski mesečnik 20.

BLED: ameriški film: »Major in frklja«. Filmske novosti 22.

JESENICE: angleški film: »Ljubavna zgodba«. Filmske novosti 30.

TRBOVLJE: ameriški film: »Oklahoma Kid«. Mesečnik JA 19.

MURSKA SOBOTA: ameriški film: »Moja draga Clementina«. Mesečnik JA 27.

PTUJ: ameriški barvani film: »Ples na vodi«. Obzornik 52.

NOVO MESTO: ameriški film: »Boomerang«. Kratki film: Na meji.

SLOVENSKA BISTRICA: franc. film: »Nesrečniki« I. del. Filmske nov. 19.

Kaj bomo slišali v radiu

SREDA 29. AVGUSTA:

Poročila ob 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.55. — 5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Veseli zvoki. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15—7.00 Lahek jutranji spored. 12.00 Antonin Dvořák: Simfonične variacije na izvirno temo. J. B. Foerster: Andante sostenuto iz IV. simfonije v c-molu. 12.40 Zabavna glasba, vmes objave. 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva. 13.20 Lahka solistična glasba. 14.00 Dr. Jakobina Zupančič: Zdravstveni nasveti. 14.10 Micka bi rada Jurka dobila (pester spored slovenskih »zaljubljenih« pesmi). 15.15—15.30 Zabavna glasba, vmes objave. 18.00 Igra Srečko Dražil s svojim ansamblom. 18.25 S poti po jugoslovanski coni STO. 18.40 Koncert violinista Maksa Paulina, pri klavirju Pavel Šivic. 19.10 Vesele slovenske popevke. 19.40: Prof. Planina: Škofja Loka danes in v preteklosti. 20.00 Če želite biti kritik ... 20.40: Ivan Tavčar: Visoška kronika (slušna igra). 22.15 Kaj bo jutri na sporedu. 22.30 Ludvig v. Beethoven: Simfonija št. 3 v Es-duru, op. 55 »Eroica« (na valovih 202.1 in 212.4 m). Oddaje za inozemstvo na valu 327.1 m: 22.30 Oddaja v nemščini. 22.45 Oddaja v italijanščini. 23.15 Tudi na vas nismo pozabili ... (Ljubiteljem operetne glasbe). 24.00 Zaključek oddaje.

Nova grobova

Umrl nam je naš srčno ljubljeni oče, tast in stric MATIJA RODIČ, drž. upokojenec v 83. letu starosti. Pogreb blagopokojnika bo v sredo 29. avgusta ob 17 izpred kapele sv. Nikolaja na pokopališče k Sv. Križu. — Globoko žalujoči ostali: Ludvik, sin; Minka, hči; Francka, sinaha in ostalo sorodstvo. — Ljubljana, Mokronog, Kranj, 27. avgusta 1951.

Naznanjamo žalostno vest, da je 28. avgusta tragično preminul naš dolgoletni član IO MLO Tržič, tovariš VINKO UDE, personalni referent Tovarne »Tiskanina« Kranj. Pogreb bo 28. avgusta ob 16 izpred hiše žalosti, Bistrica, blok-Tržič. Pokojnika bomo ohranili v častnem in trajnem spominu. — MLO Tržič 2811-a

Zahvala

Ob smrti našega dragega PETRA MALGAJA se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti in nam izrazili svoje sožalje. Zlasti pa smo dolžni zahvalo njegovemu zdravniku in prijatelju dr. Joži Rassiewiczu iz Zabukovce, njegovemu predstojniku in sodelavcem iz St. Jurija ter pevcem iz njegovih Gotovelj. — Žalujoči ostali. — Vrbje pri Žalcu. 420-a

MALI OGLASI

SOSTANOVALKO z lastnim perilom in posteljo sprejmem. Naslov v ogl. odd. 1403-9

PRODAM Lutzovo peč in belo emajlirano zložljivo posteljo z mrežo. Naslov v ogl. odd. 1405-4

ZADRUGE, POZOR! Železarna Jesenice kupi večje količine prvorazrednega sladkega sena. Ponudbe z navedbo cene poslati na Nabavni oddelek Železarne Jesenice. 1235-5

KDOR IZSLEDI rjavopleskano moško kolo, odpeljano 23. avgusta iz vrta Branibor v Celju, naj za visoko nagrado javi: Franc Krbavc, Sp. Hudinja 104. 1404-11

PREKLICUJEM vzeto sindikalno knjižico, OF legitimacijo in osebno izkaznico, na ime: Franc Lipušek, Šentvid 36. 1402-11

NAŠEL SE JE DEŽNIK na postaji Otoče. Dobi se pri Rodiču, Stražišče 283, Kranj. 1402-11

PREKLICUJEM BLOK št. 17157, izdan pri Invalidskem podjetju »Zvezda« Kranj za neveljaven. Neška Knafelj, Brezje št. 57. 1401-11

DOBRO OHRANJEN PIANINO vzamemo za daljšo dobo v najem za dobro mesečno najemnino. Ponudbe poslati na ogl. odd. pod »Pianino«. 1234-8

PREKLICUJEM tovarniško izkaznico štev. 4033 Litostroja na ime Drago Cigoj. 1400-10

PRIDNO DEKLE se želi priučiti kuhati v hotelu ali gostilni. Naslov v ogl. odd. 1399-1

DOBER RADIJSKI APARAT kupim. Ponudbe na ogl. odd. pod »40.000«. 1398-5

GOSPODINJSKO POMOČNICO sprejmemo. Gostilna Jama, Šišenska c. 48, Ljubljana. 1397-1

V NEDELJO POPOLDNE izgubljeno krušno torbo na cesti proti Klečam dobite v Križičevi 8/III., levo. 1396-10

PRODAM omaro, kompletno posteljo, mizo in stole. Naslov v ogl. odd. 1395-4

ČEVLJARJI, pozor! Kupimo stroj »Aufdoppelmaschine«. Ponudbe na naslov: Josip Šamu, Subotica, Botićeva 6. 1392-5

GASPERČEK (PEČ) št. 4 s cevmi in moške visoke čevlje št. 42 prodam. Ogled od 8. do 18. Rožna dolina c. X. št. 23/II. nadstr. 1415-4

NAJDITELJ AKTOVKE s čevlji, izgubljene 23. avgusta od Lavrice do Smarja, naj obvesti Vero Pajk, Tlake, Smarje. 1416-10

ZAMENJAM prazno sobo pri kolodvoru v Ljubljani za enako izven Ljubljane. Ponudbe na ogl. odd. pod »Ugodna prilika«. 1390-9

NAGRADO NUDIVA tistemu, kateri preskrbi opremljeno sobo dvema osmošolkama. Ponudbe na ogl. odd. pod »Maturantki«. 1409-9

LEPO PSICO, nemško-istrsko ovčarko, prodam. Ogled: Opekarska 40 od 16. do 13. 1408-4

UPOKOJENKO, starejšo, za varstvo hiše, sprejmem. Naslov v ogl. odd. 1414-1

TRAČNO ŽAGO, železno s krogljičnimi ležaji novo, zamenjam za brezhibni bencinski ali Diesel motor 4—6 KS, stabilni, novejšega tipa. France Kalbič, Motnik 1413-6

PRAZNO SOBO, tudi v okolici Ljubljane, iščem. Sem pridna in poštena, pomagala bi tudi v gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. pod »Nujno«. 1412-9

Po 30 letih sovjetskega »socializma« so mongolski pastirji še vedno nomadi

Mongolski pastirji s svojimi šotori (jurtami)

Na največji živinorejski farmi na svetu so dobili arati (mongolski pastirji) smernico, naj proslave tridesetletnico svoje »nekapitalistične poti v socializem«, tridesetletnico Mongolske ljudske republike. Praznujejo pa jo še vedno kot pastirji. Živinoreja je ostala in naj po naklepih »predstojnikov« tudi ostane njihov glavni poklic. — Mongolski pastirji še zdaj žive malone izključno od proizvodov svoje živine, celo žganje kuhajo iz velblodjega mleka. Vzlic temu pa je meso zanje največja redkost, saj ne smejo klati živine, od katere žive. Sovjetski pisatelj Capkin pa piše v knjigi »Mongolska ljudska republika«, ki je izšla pred tremi leti v Moskvi, o znakih »presenetljivega napredka«. Mož pravi, da je v šotorih mongolskih pastirjev (jurtah) zdaj že precej železnih postelj, ki so bile pred revolucijo še zelo redke. Tudi železnih peči je v njih več.

Kakor pred tridesetimi leti, tako še vedno mongolski pastirji tavajo od pašnika do pašnika in najbrž nimajo vtisa, da bi se bilo njihovo življenje kaj prida spremenilo. Namesto fevdalcev in lam so dobili birokracijo po moskovskem vzorcu. Zdaj jih sicer ne izkoriščajo številni razkropljeni kitajski in ruski branjevci in oderuhi, pač pa jih duši vsemogočni monopol sovjetskega ministrstva za zunanjo trgovino. In temu pritisku se mongolski pastir nima kam umakniti.

Mongolska ljudska republika pa je po površini večja od Španije, Portugalske, Francije, Velike Britanije in Irske skupaj, prebivalcev pa ima samo dober milijon, tako da pride komaj eden na dva kvadratna kilometra. To so v ravni črti nasledniki Džingiska, novih in Kubitajevih Mongolov, ki so pred 700 leti podjarmili takrat malone ves znani svet in ustanovili največjo državo vseh časov od Pekinga in Indokine do Moskve in Balkana. Od te stare slave pa je ostalo sedanjim Mongolom samo ustno izročilo in visoko razvit čut nacionalnega ponosa. Propadanje Mongolov je še pospešil v 16. stoletju prehod na tibetansko vrsto budizma-lamaizem. Lamaizem pa je podpiral fevdalizem, ker oznanja ponižnost, pokorščino in krotkot na tem svetu.

V začetku našega stoletja je začela kitajska vlada v obrobnih delih Mongolije sistematično naseljevati kitajske kmete. Po Mongoliji so iztegnili roke tudi Japonci. Med revolucijo na Kitajskem leta 1911 so v Zunanji Mongoliji strmoglavili kitajsko oblast in razglasili neodvisno mongolsko državo na čelu z glavnim lamo iz Urge, ki je imel naslov Kutuktu, kar pomeni živi bog. Carska Rusija pa ni hotela priznati neodvisnosti mongolske države, marveč je bila formalno ustanovljena avtonomna Mongolija pod suverenostjo Kitajske. Ta dežela je kmalu postala ruska kolonija.

Pred tridesetimi leti, julija 1921, je ob pomoči Rdeče armade voditelj mongolskih patriotov Suhebator razbil belogardistične tolpe pustolovca in baltskega barona von Ungern-Sternberga in osvobodil glavno mesto Urgo. Začasna revolucionarna vlada Mongolije se je oprla na Sovjetsko Rusijo in jo naprosila, naj bi njene čete ostale v Zunanji Mongoliji, dokler se dežela ne bi zavarovala pred belogardisti in drugimi zunanjimi sovražniki. To se je zgodilo, toda Zunanja Mongolija se je kmalu spremenila v rezervat moskovske birokracije. Ljudska republika Mongolija je bila razglašena leta 1924 po smrti Kutuktua, ki je bil dotlej formalno poglavar države. Polagoma je prešla vsa zunanja trgovina republike Mongolije v sovjetske roke. Kar se ni posrečilo ruskim kapitalistom v carskih časih, je dosegla sovjetska birokracija. Mongolijo je povsem osamila od ostalega sveta in zdaj jo brezobzirno izkorišča. Mongoli so se sicer žilavo upirali, pa jim ni nič pomagalo.

Ruska kolonizacija Mongolije napreduje korak za korakom. Iz Mongolije je zbežalo pred ruskim nasiljem že mnogo prebivalcev. Čudno se sliši, pa vendar drži, da ima ta ljudska republika pravo kolonialno gospodarstvo. Sovjetska zveza si na vse kriplje prizadeva, da bi bilo gospodarstvo te dežele omejeno zgolj na en ali dva proizvoda za izvoz. Glavna je seveda živinoreja. Še zdaj ima Mongolija eno samo elektrarno in plan določa samo njeno razširitev. Po tridesetih letih je še vedno zelo mnogo Mongolov nepismenih. V začetku leta 1946 so morali Mongoli zamenjati svojo abecedo z rusko cirilico. Mongolska abeceda pa ima samo 24 črk in ni bila nobena ovira za širjenje pismenosti.

Vzlic določenemu enostranskemu gmotnemu napredku tridesetletna bilanca mongolskega naroda v tej daljnovzhodni »ljudski« republiki nikakor ni zadovoljiva. Mongoli so še vedno razcepljeni. Ta dežela ječi pod najhujšim kolonialnim jarmom, ki ji ga je neusmiljeno vsilila izkoriščevalska velikoruska birokracija. Položaj Ljudske republike Mongolije je opomin azijskim patriotom, naj se nikar ne dajo premotiti gruljenju moskovskih »golobov miru«, niti pozivom kominformovskih siren, naj pričakujejo osvoboditve na bajonetih sovjetske vojske.

Slikar z lastno železniško postajo

Priznanja, ki ga je izkazala švedska vlada slikarju Nilsu Skumu, si pač še ni pridobil noben drug umetnik na svetu. Zgradila mu je namreč lastno železniško postajo. Nils Skum se je specializiral na slikanje skandinavskih krajev in daleč na severu živečih živali. Njegove slike ljubitelji umetnosti visoko cenijo in radi jih kupujejo, zlasti Američani. Nekateri njegovi občudovalci v ZDA so ga celo povabili, naj se preseli v Ameriko.

Skum pa je čudak. Ne le da se noče izseliti, marveč mu tudi doma vsak kraj ni po volji. Star je že blizu 80 let, pa kljub slavi še vedno stanuje v skromni hišici sredi tundre v švedskem delu Laponske. Ko so skozi ta kraj gradili železnico, so sklenili zgraditi postajo tik slikarjeve hišice, da bi se lahko po potrebi vozil z vlakom v mesto po barve, čopiče, platna in živila. Več deset kilometrov okrog Skumove hišice ni nobenega poslopja in železniška postaja je namenjena izključno le njemu.

Kača pičila človeka in se zastrupila

Demetrija Gomeza, uslužbenca letalske baze pri San Antoniu v Texasu v ZDA je nedavno pičila ena najbolj strupenih kač klopotača. Njen pik povzroči smrt v zelo kratkem času. Tokrat je imel kačji pik usodne posledice za kačo, žrtev pa je ostala živa in povsem zdrava. Kača je kmalu poginila. Gomez pa ni imel od njenega pika nobenih posledic. Mož ima namreč vsak dan opraviti s jodovim cijaninom in njegov organizem je sčasoma vsrkal ta strup, se mu prilagodil in postal imun. Kačji organizem pa ni bil odporen proti učinku tega strupa in zato se je kača sama zastrupila, ko je pičila človeka. Kaj takega se na svetu še menda ni zgodilo.

Orel ugrabil otroka?

Švicarska in italijanska policija s posebnimi dresiranimi psi iščeta po Alpah na meji med Italijo in Švico dve in pol leti starega otroka Enrica Martinellija, ki je pred dobrim tednom brez sledu izginil. Otročiček se je igral blizu neke planinske koče in najbrž ga je ugrabil orjaški orel. Prebivalci bližnje vasi so videli tisti dan orjaškega orla, ki je nesel nekaj v kremplјih, niso pa mogli natanko videti, kaj drži v njih. Psi so našli sledove pogrešanega otroka od kraja, kjer se je igral, do roba nekega hriba, ob vznožju pa so zaman iskali sledove za otrokovim trupelcem. Zato domnevajo, da je orel otroka pobral in odnesel.

Mednarodna banka za obnovo in razvoj je imela letos 15,156.947 dolarjev dobička

Mednarodna banka za obnovo in razvoj je zaključila proračunsko leto 1950-51 s čistim dobičkom 15,156,947 dolarjev. Lani je znašal njen čisti dobiček 13,698.398 dolarjev. Kosmati dohodki so znašali letos brez 6,388,000 dolarjev iz posebne rezerve 28,202,542 dolarjev, lani pa 25.464,065 dolarjev. Izdatki so znašali 13,045.595 dolarjev. Od tega odpade na upravne stroške 3,843,747 dolarjev, 8,202,148 dolarjev pa na obresti in druge finančne izdatke. V letošnjem proračunskem letu je banka odobrila 297,080,000 dolarjev novih posojil, tako da so narastle njene terjatve te vrste do 30. junija na 1,113,525,000 dolarjev. Vse glavnice posojil so bile odplačane v pravem času.

V tej banki je včlanjenih 49 držav, ki so vplačale 8,338,500.000 dolarjev kapitala. Kapital banke se je skrčil za 125,000,000 dolarjev, kolikor je znašal delež Poljske, ki je izstopila iz banke. Banka pa je odkupila 1250 poljskih delnic. Na drugi strani pa se je kapital povečal za 115,000.000 dolarjev, ker sta se pridružila banki Ceylon in Pakistan. Vse države, katerih vplačila so bila odgodena do 25. junija so svoj delež vplačale, razen Kitajske in Češkoslovaške.

Dvestoletnica londonskega dežnika

Glede dežnikov, bi lahko primerjali Londončane z našimi kmečkimi ljudmi, ki radi jemljejo dežnike s seboj na vsako količkaj daljšo pot. Posebno je bila razširjena ta navada pri nas v starih časih, ko so nosili naši ljudje »rdeče marele«. V Londonu vidiš tudi ob lepem vremenu elegantno oblečene gospode z dežniki ob strani. Nosijo jih seveda skrbno zvite. To je za Angleže nekaj tako samo po sebi razumljivega, da se čudijo, če jih zanese pot v druge dežele, kjer ljudje za dežnike niso tako navdušeni. Sicer pa jim je dežnik v Londonu potreben, saj tam rado dežuje. Zanimivo pa je, da srečaš v Londonu ob deževnem vremenu brez dežnikov več žensk kakor moških.

Za Angleža, ki hoče v družbi kaj pomeniti, pa tudi za angleškega uradnika je cilinder neogibno potreben. Pri nas bi se človeku s cilindrom na glavi smejali. Posebno neprijetno je, če preseneti človeka s cilindrom dež. Toda na sliki vidimo, da tudi angleški gospodje strogo razlikujejo, kaj je moje in tvoje.

London je nedavno praznoval dvestoletnico dežnika. To seveda ne pomeni, da bi se bil dežnik pojavil šele pred 200 leti. Orientalski narodi so poznali dežnike že pred več tisočletji. Tam pa si človek z njimi ne pomaga toliko pred dežjem, kolikor pred pripekajočim soncem. V orientu gre torej bolj za sončnike kakor za dežnike. Tudi v Parizu je bil dežnik že znan, ko so v Londonu šele mislili nanj. Neka družba za izposojanje dežnikov je poslovala na obeh straneh Pount Neufa in proti malenkostni odškodnini je posojala ljudem dežnike.

Prvi je nosil v Londonu dežnik Jonas Hanway, ki je bil pred dve sto leti minister za prehrano. Kronika ve poročati, da so se bili zarotili proti njemu izvoščki, ker so slutili, da jim bo dežnik odjedel nekaj zaslužka. Baje so ministra celo obmetavali s kamenjem. In vendar je pripomogel dežniku do sedanje veljave. Pravi angleški gentleman nosi kot rečeno dežnik ob vsakem vremenu. Na tem ni moglo ničesar spremeniti niti dejstvo, da je nastopil Neville Chamberlaine svojo znano pot v Monakovo z dežnikom pod pazduho. Čudno je, da je dosegel dežnik tako veliko veljavo prav pri tako športnem narodu kakor so Angleži, čeprav ga sicer športniki nič kaj ne cenijo. V Angliji gre stvar z dežnikom tako daleč, da celo maršala v uniformi nič ne moti, če ga razpne nad glavo. Pri nas bi se seveda od srca smejali celo vojaku, kaj šele generalu, če bi hodil po cesti z dežnikom v roki. Zato ni čudno, da imajo v Angliji toliko tovarn dežnikov in njihovi dežniki so znani po kvaliteti vsemu svetu.

CHAMBERLAIN Z DEŽNIKOM NA POTI V MÜNCHEN

Letni svetovni prirastek lesa
114 milijard kubikov, potrošnja pa 168 milijard

Skoraj tretjino Evrope pokrivajo gozdovi, kar pomeni, da znajo narodi starega sveta ceniti svoja naravna bogastva, brez katerih ne bi bilo velikega dela industrijske proizvodnje in gradbeništva, da o lesni industriji niti ne govorimo. Gozdovi rastejo počasi in prav v tem je prednost lesa, ki ga ni moč izdelati s strojem ali roko, marveč je treba nanj čakati desetletja. Praksa nas uči, da gozdov ne smemo preveč izkoriščati, sicer nastanejo škodljive gospodarske posledice. To je spoznala in občutila Velika Britanija, ki ima z gozdovi pokrite samo še 4% svoje zemlje. Zato je največja uvoznica lesa, ki mora zanj dajati industrijske izdelke.

Skladovnice lesa se kopičijo na železniških postajah in v pristaniščih

Če bi primerjali nekatere druge z gozdovi bogate evropske dežele, bi lahko ugotovili, da je Finska na prvem mestu. Finska ima 75% z gozdovi zaraščene površine, Švedska 52, ZSSR 45, Jugoslavija 33, Nemčija 27, Francija pa 19%. Medtem ko imajo Danska, Nizozemska, Madžarska in še nekatere druge države 8 do 10% ali celo še manj gozdov.

Kako pa je s sečnjo in prirastkom? Po neki statistiki znaša letni prirastek lesa na vsem svetu 114 milijard kubikov, potrošnja pa 168 milijard. Zaloge so resda še vedno velike, toda 54 milijard kubikov več potrošnje pomeni, da se svetovne zaloge lesa postopoma krčijo. Zanimivo je stanje v Ameriki. ZDA imajo 30% gozdov, Kanada 60. To je velikansko bogastvo, pa tudi v Ameriki je brezglavo gospodarjenje z gozdovi opozorilo javnost na nevarnost za narodno gospodarstvo. Leta 1891 je izšel v Ameriki zakon o zaščiti gozdov. Ustanovili so Yellowstone National Park na površini kakih 15.000 km². V njem je država kot lastnica prepovedala slehrno sečnjo in lov. Kljub temu pa trošijo ZDA dvakrat več lesa kakor znaša prirastek in šestkrat več kakor Evropa. Zadnja leta se je začelo v Ameriki intenzivno pogozdovanje.

Sovjetska zveza ima okrog 950 milijonov hektarov gozdov, približno sedemkrat več kakor evropske dežele, ZDA in Kanada. Toda izkoriščanje gozdov je v SZ zelo težavno, ponekod celo nemogoče. To velja zlasti za sibirsko tajgo, ki je praktično nedostopna, ker v njeni bližini ni ne cest, ne železnic, razen tega pa je polna močvirij. Tajga se razprostira na 300 milijonih hektarov površine. Med velikimi državami bi bilo omeniti še Kitajsko, ki je glede lesa ena najbolj revnih in je zato večidel odvisna od ZSSR. V Sovjetski zvezi pa mora plačevati les z gotovino in s političnim plačilom.

Finska je najbogatejše gozdno področje. Dobra polovica njenega državnega proračuna je odvisna od gozdne proizvodnje. Ima pa težave z izvozom lesa. Švedska, ki glede lesa ne zaostaja mnogo za Finsko, sodi med največje dobavitelje lesa Angliji, mnogo pa ga pošilja tudi čez morje. Svetovni sloves si je pridobila z izdelovanjem vžigalic. Tudi narodni dohodek mnogih drugih držav temelji večidel na izkoriščanju gozdov.

Naša industrija izdeluje iz lesa najrazličnejše predmete. Za letošnje leto določa načrt za gradbeništvo 1,650.000 m³ lesa, mnogo pa ga bomo porabili tudi za vezane plošče, železniške prage, pohištvo, tanin, octovo kislino, lesna vlakna, zaboje, rotacijski papir, celulozo itd. Z našimi lesnimi izdelki, zlasti z rezanim gradbenim lesom, smo prodrli že na mnoge tuje trge, zelo mnogo lesa pa izvažamo. Znana je kakovost naše hrastovine in bukovine.

Za sedanji položaj lesa na mednarodnem trgu je značilno povpraševanje po lesu v vojaške namene. Nacionalna uprava za proizvodnjo v ZDA zahteva od podjetij za predelovanje mehkega lesa, naj povečajo proizvodnjo za potrebe narodne obrambe do 30%. Malone v vseh deželah, kjer je to možno, narašča uporaba jelovine za izdelovanje časopisnega papirja. Zaradi čedalje večjega povpraševanja so morali časopisni papir kontingentirati. Zdaj se je javila še Indija, da bo omilila krizo papirja. V indijskem delu Himalaje je propadalo doslej zaradi prometnih težav letno okrog 75.000 ton himalajske jelovine.

V Londonu je tovarna, ki izdela letno 2000 umetnih okostnjakov

Človeški okostnjaki so zdaj na svetu blago, ki ga po zakoniti poti ni moč dobiti. Gre seveda za okostnjake, ki so povsem predelani v znanstvene namene. Za prepariranje človeških okostnjakov uporabljajo trupla samo takih ljudi, ki so, ko so živeli, prodali ali v oporoki poklonili svoje kosti v te namene. V nekaterih državah uporabljajo v znanstvene namene tudi trupla usmrčenih zločincev. Na svetu pa je zelo malo ljudi, ki svoje kosti prodajajo ali poklonijo v znanstvene namene.

Kolikšna je »kriza okostnjakov«, dokazuje ena največjih delavnic za njihovo prepariranje na Dunaju. Če je že na razpolago truplo za prepariranje, se takoj zanimajo zanj tuji znanstveni zavodi in ponudijo tako visoko ceno, da je malone izključeno, da bi dobil okostnjak domač znanstveni zavod. To pa ne velja samo za Dunaj, marveč tudi za druga mesta. Okostnjakov primanjkuje po vsem svetu, čeprav se sliši to glede na zadnjo vojno nekam neverjetno. Zato je neki iznajdljivi trgovec v okolici Londona zgradil tovarno, ki izdeluje umetne okostnjake. Naročil ima toliko, da nikakor ne more sproti vsem ustreči. Okostnjaki iz umetnih snovi imajo tudi mnoge prednosti pred naravnimi. Predvsem jih lahko zaznamujejo s črnilom, so trdnejši, in — kar je najvažnejše — izdelujejo jih lahko kar v serijah in zato so tudi cenejši.

Londonska tvrdka izdela na leto okrog 2000 umetnih okostnjakov. Zlasti mnogo izdela lobanj, rok, nog itd. Zanimivo je, da se medicinci neradi ukvarjajo z moškimi okostnjaki. Prednost imajo ženski okostnjaki, če so izpolnjeni tile pogoji: da so visoki 170 cm, da ustrezajo starosti ženske od 30 do 35 let in matere dveh otrok in da imajo polnih 208 kosti. Večina žensk ima namreč samo 206 kosti, ker jim manjkata obe končni rebri.

Odjemalci londonske tvrdke niso samo mnoge znanstvene ustanove in šole, marveč tudi številne modne tvrdke, ki po anatomskih podatkih konstruirajo steznike in druge toaletne potrebščine za ženske.

Odgovorni urednik: Ivan Šinkovec — Lastnik: Osvobodilna fronta Slovenije — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, poštni predal 271, tel. štev. 55-22 do 55-25 — Mesečna naročnina 120 din — Inseratni oddelek: Šelenburgova ul. 6, telefon štev. 38-95 — Tekoči račun NB 601-90321-6

TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE

R. CARTIER

11

O Franciji je mislil, da je skrajno šibka. Budno je spremljal njena notranja dogajanja. Spoznal je uspeh komunistov. S škodoželjnim veseljem je zasledoval dolgotrajno krizo leta 1936, stavke, ki so izbruhnile druga za drugo, in zavzemanje tovarn. Videl je, kako politične stranke razpadajo in kako padajo vlade. Prerokoval je: »Francija gre v revolucijo.«

Hitler je vedel bolj ko vsi njegovi generali, kako zelo je francoska armada oslabljena. Nenehno nazadovanje števila enot je pripisoval »degeneriranim razredom« in pojemanju rojstev. Bil je obveščen o zastoju in zastarelosti francoskega letalstva. Znana mu je bila intelektualna dekadenca generalštaba in zmaga načela pasivne strategije, ki je nasprotovala z njegovim načelom. Govoril je: »Francija je dopustila, da njena vojska zaostaja. Obnovili so samo mornarico.«

Razen tega je Hitler menil, da je Francija izgubila avtonomijo svoje mednarodne politike in da je postala odvisna država.

»Firer — pripoveduje Göring — je neprestano govoril, da Francija ne bo nikoli ničesar ukrenila brez privolitve Anglije in da je postal Pariz diplomatska podružnica Londona. Iz tega sledi, da bi zadostoval sporazum z Anglijo, če bi hoteli urediti zadeve na Zahodu.«

Kaj je mislil Hitler o Angliji, ki ji je pripisoval toliko važnost?

Angleže je zelo cenil. »Ta narod je žilav, pogumen in vztrajen«, je večkrat rekel in poudaril to tudi 5. novembra 1937 (dokument št. 1871 P. S.). »ta narod je nevaren sovražnik, posebno kadar se brani. Ima smisel za organizacijo, upa si tvegati in prešinja ga pustolovski duh. Ta germanski narod ima vse lastnosti naše krvi.«

Na procesu v Nürnbergu je prišlo na dan, da se je Hitler, zvest načelom »Mein Kampfa«, dolgo izogibal neposrednega spopada z Angleži. »Firer« — pripoveduje Göring — se je leta 1936 na vso moč trudil doseči sporazum z Angleži.« Ribbentrop pripoveduje:

»Ko sem prvikrat govoril z njim o politiki, februarja ali marca 1933, mi je rekel: »Ribbentrop, temelj evropske politike je anglo-nemško prijateljstvo.« Zadnjikrat sem ga videl teden dni pred njegovo smrtjo v zaklonišču v Berlinu. Tedaj mi je dobesedno ponovil besede iz leta 1933 in pripomnil: »Poglejte, kaj je mogoče storiti, da bi se sporazumeli z Angleži.«

Jodl pripoveduje, da je bil Hitler pripravljen skleniti mir z Anglijo na pesku Dunkerquea. Pobotal bi se z Angleži celo na razvalinah Berlina!

»Hitler« — pripovedujeta Göring in Ribbentrop — je mislil, da bo Anglija navsezadnje razumela njegovo stališče. Podrobnosti o njegovih nazorih bomo našli pozneje v opisu poslanstva Rudolfa Hessa. Na splošno je Hitler mislil, da se koristi Nemčije in Anglije ujemajo. Že zaradi tega ni hotel uničiti Britanskega imperija, ker je ta obsežna politična tvorba branila revne in sestradane množice Azije pred nadvlado boljševikov. Toda v zameno za to je Hitler zahteval, da bi mu Anglija priznala pravico preosnovati Srednjo Evropo, pravico priboriti Nemčiji življenjski prostor in možnost, razčistiti račune z Rusijo.

»Zaman sem ga opozarjal« — trdi Ribbentrop — »da Anglija ne bo večno trpela naše ekspanzije.«

Hitler se je skušal zvezati z Anglijo. »Da bi uresničil to zvezo« — pripoveduje Göring — je bil Hitler pripravljen povsem jamčiti teritorialno nedotakljivost Holandske, Belgije in Francije. Nameraval je opustiti zahtevo po Alzaški in Loreni. Kolonije ga niso posebno zanimale in nameraval je dokončno opustiti misel o kolonialnem imperiju. Navsezadnje je bil pripravljen podpisati azijski sporazum, ki bi zaščitil Indijo pred rusko ekspanzijo.«

Vsi ti pogoji so se zdeli firerju zelo velikodušni. Tako bi se bila Anglija zavarovala v Zahodni Evropi, se učvrstila v Aziji, na velikih svetovnih poteh prav gotovo ne bi srečala Nemčije — je mislil Hitler — in ne bi imela razloga nasprotovati ekspanziji in razvoju rajha. Razen tega je bila anglo-nemška zveza popolnoma v skladu z dejanskim stanjem in bi jo potrebovala tudi Anglija.

Tu prihajamo do zanimive in čudaške Hitlerjeve analize Britanskega imperija. Hitler jo je izrazil prav na konferenci 5. novembra 1937, o kateri sem že govoril in jo zdaj ponovno omenjam.

»Ne strinjam se z mislijo« — je rekel tistega dne — »da je Britanski imperij neporušljiv. Večja nevarnost mu grozi, če se mu upre prebivalstvo osvojenih dežel kakor od samih tekmecev. Glede večnosti tega imperija ni mogoče primerjati z rimskim. Po punskih vojnah Rimski imperij ni imel več resnega političnega tekmeca, kar mu je zagotovilo dolgo življenje. Samo razdiralni vpliv krščanstva in staranje, ki mu ne uide nobena država, sta omogočila starim Germanom, da so podjarmili starodavni Rim.«